

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za psihologiju

**MANIFESTACIJA MRAČNE TRIJADE LIČNOSTI U KONZUMACIJI
PSIHOAKTIVNIH TVARI I RIZIČNIM SEKSUALNIM PONAŠANJIMA**

Diplomski rad

Sandro Kraljević

Mentorica: Dr. sc. Nataša Jokić-Begić, red. prof.

Zagreb, 2014.

Sadržaj

Uvod	5
Makijavelizam	5
Narcizam	6
Psihopatija	7
Mračna trijada.....	8
Cilj istraživanja, istraživački problemi i hipoteze	11
Istraživačka metodologija.....	12
Instrumentarij	12
Sudionici.....	15
Rezultati.....	16
Rasprava	22
Metodološki nedostaci i smjernice za buduća istraživanja	27
Zaključak	30
Literatura	31
Prilozi	38
Prilog 1. Detaljna obilježja ispitanog uzorka	38
Prilog 2. Grafički prikazi distribucija rezultata na skalama makijavelizma, narcizma i psihopatije za muškarce i žene	40
Prilog 3. Koeficijenti omjera vjerojatnosti pripadanja kategorijama testiranih kriterijskih varijabli	43
Prilog 4. Uputa za sudionike prezentirana na početku istraživanja.....	46
Prilog 5. Upitnik konzumacije psihoaktivnih tvari i prakticiranja rizičnih seksualnih ponašanja korišten u istraživanju.....	47
Prilog 6. Upitnik mračne trijade ličnosti korišten u istraživanju (Jones i Paulhus, 2012).....	49

Manifestacija mračne trijade ličnosti u konzumaciji psihoaktivnih tvari i rizičnim seksualnim ponašanjima

Sandro Kraljević

Sažetak

Mračna trijada ličnosti je koncept proizašao iz rada Paulhusa i Williamsa (2002) koji se sastoji od tri empirijski preklapajuće komponente, makijavelizma, narcizma i psihopatije. One se odlikuju u socijalno zlonamjernom karakteru i bihevioralnim tendencijama prema samoreklamiranju, emocionalnoj hladnoći, dvoličnosti i agresivnosti. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati vezu između dimenzija mračne trijade ličnosti i rizičnih ponašanja (konzumacije psihoaktivnih tvari i prakticiranja rizičnih seksualnih ponašanja) te provjeriti postoje li rodne specifičnosti u izraženosti i obrascima povezanosti ispitivanih varijabli. Korištenjem „online“ ankete u istraživanju je sudjelovalo ukupno 864 sudionika iz opće populacije. Rezultati su pokazali da muškarci imaju u prosjeku viši rezultat na skalama makijavelizma i psihopatije od žena. Također je utvrđeno da su samo viši rezultat na skali narcizma i psihopatije prediktivni za veću učestalost konzumacije psihoaktivnih tvari i prakticiranja rizičnih seksualnih ponašanja, i to na skali narcizma podjednako za muškarce i žene, a na skali psihopatije znatno više za žene nego za muškarce. Kod muškaraca su se i narcizam i psihopatija pokazali prediktivnima za konzumaciju droga i prakticiranje seksualnih odnosa s nepoznatim osobama, dok se kod žena narcizam pokazao prediktivnim za konzumaciju droga i broj seksualnih partnera, a psihopatija za konzumaciju cigareta i droga, količinu konzumiranih alkoholnih pića, broj seksualnih partnera i prakticiranje seksualnih odnosa s nepoznatim osobama.

Ključne riječi: mračna trijada ličnosti, psihoaktivne tvari, rizična seksualna ponašanja

Manifestation of the Dark Triad of personality in consumption of psychoactive drugs and risk sexual behavior

Sandro Kraljević

Abstract

The Dark Triad of personality is a concept from the work of Paulhus and Williams (2002) which contains three empirically overlapping components, Machiavellianism, narcissism, and psychopathy. They entail in a socially malevolent character with behavior tendencies toward self-promotion, emotional coldness, duplicity, and aggressiveness. The goal of this research has been to examine the connection between the components of the Dark Triad of personality and risk behavior (consummation of psychoactive drugs and risk sexual behavior) and to check for gender specificities in intensity and connection patterns amongst tested variables. Using an online survey 864 people from general population participated in the research. The results have showed that men on average have higher result on Machiavellianism and psychopathy than women. On the other hand, only higher result on narcissism and psychopathy are predictive for greater frequency of consummation of psychoactive drugs and risk sexual behavior: on narcissism equally for both men and women, but on psychopathy considerably more for women than for men. For men, both narcissism and psychopathy are predictive for drug consumption and sexual intercourses with strangers; for women, narcissism is predictive for drug consumption and number of sexual partners, and psychopathy is predictive for cigarette and drug consumption, the amount of consumed alcoholic beverages, number of sexual partners and sexual intercourses with strangers.

Keywords: the Dark Triad of personality, psychoactive drugs, risk sexual behavior

Uvod

Mračna trijada ličnosti je koncept proizašao iz stručne literature koja se bavi averzivnim oblicima ljudske ličnosti koji su još uvijek u normalnom rasponu funkcioniranja. Sastoji se od tri konceptualno zasebne, ali empirijski preklapajuće varijable ličnosti: makijavelizma, narcizma i psihopatije (Furnham, Richards i Paulhus, 2013). Istraživanja su pokazala da se sve tri komponente odlikuju u socijalno zlonamjernom karakteru i bihevioralnim tendencijama prema samoreklamiranju, emocionalnoj hladnoći, dvoličnosti i agresivnosti (Paulhus i Williams, 2002).

Makijavelizam

Makijavelizam, za razliku od preostale dvije komponente mračne trijade, ima ponešto drugačiju etiologiju. Pojam se u prijevodu odnosi na manipulativnu ličnost te je dobio naziv prema talijanskom književniku i političaru Niccolòu Machiavelliju. Christie i Geis (1970) su konstruirali upitnik koji je temeljen na Machiavellijevim originalnim tekstovima te su uz pomoć brojnih eksperimentalnih i korelacijskih metoda utvrdili da se sudionici koji se slažu s većinom tvrdnji u upitniku na isti ili sličan način ponašaju i u svakodnevnom životu. Točnije rečeno, takve osobe karakterizira cinično i neprincipijelno vjerovanje u interpersonalnu manipulaciju kao u ključ životnog uspjeha te ponašanje u skladu s istim (Furnham i sur., 2013).

Osobe s izraženim makijavelizmom odlikuju se hladnim, pragmatičnim i nemoralnim mišljenjem, strateškim i dugoročnim planiranjem, motiviranošću usmjerenu ka moći i novcu te obmanjivanjem i eksploativnošću (Christie i Geis, 1970). Takve osobe su najčešće opisivane kao prepredene, s izraženim upravljanjem dojmovima, nisko prosocijalno orijentirane, manje intrinzično motivirane na radnom mjestu te orijentirane ka moći (Barker, 1994). S druge strane, ponekad su favorizirane kao vođe (Coie, Dodge i Kupersmidt, 1990). One su, za razliku od osoba s izraženim narcizmom i psihopatijom,

najviše moralno sumnjičave (Glenn, Iyer, Graham, Koleva i Haidt, 2009) te, generalno govoreći, imaju „najmračnije“ ličnosti (Rauthmann i Kolar, 2012).

Narcizam

Pojam subkliničkog ili tzv. „normalnog“ narcizma proizlazi iz literature koja je nastojala opisati subkliničku verziju istoimenog poremećaja ličnosti definiranog po DSM-u¹ (Raskin i Hall, 1979). Spomenuti autori su te iste godine izdali upitnik naziva Narcissistic Personality Inventory što je utjecalo na populariziranje samog konstrukta, a karakteriziraju ga grandioznost, dominantnost i superiornost (Corry, Merrit, Mrug i Pamp, 2008).

Osobe s izraženim narcizmom sklone su preuveličavanju vlastite važnosti devalvirajući druge (Morf i Rhodewalt, 1993). Često ih karakteriziraju ekstremna taština, zauzetost samima sobom, arogantnost i činjenica da smatraju kako imaju pravo na određene stvari (Raskin i Terry, 1988). One svojim ponašanjem ponekad i postižu pozitivne ishode, poput ostvarenja visokog statusa (Brunell, Gentry, Campbell, Hoffman, Kuhnert i DeMarree, 2008) i kratkoročne popularnosti (Back, Schmukle i Egloff, 2010). S druge strane, postoje i neke negativne strane njihove ličnosti, poput ranjivosti (Miller, Hoffman, Gaughan, Gentile, Maples i Campbell, 2011) i čestog prekidanja dugotrajnih odnosa (Campbell i Foster, 2002). Imaju ograničenu afektivnu empatiju i s teškoćom identificiraju osjećaje (Jonason i Krause, 2013).

Osobe s izraženim narcizmom smatraju da su dobri vođe (Zuroff, Fournier, Patall i Leybman, 2010) te visoko emocionalno inteligentne osobe (Petrides, Vernon, Schermer i Veselka, 2011). Imaju snažno izraženu komponentu samoobmane u svojoj ličnosti (Raskin, Novacek i Hogan, 1991) te su, za razliku od osoba s izraženim makijavelizmom i psihopatijom, percipirane mnogo ugodnije (Rauthmann i Kolar, 2013).

¹ Dijagnostički i statistički priručnik za mentalne poremećaje (engl. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders)

Psihopatija

Kao i narcistički, i psihopatski poremećaj ličnosti je prilagođen na subkliničkoj razini (Hare, 1985). Središnji karakterni elementi uključuju visoku impulzivnost i traženje uzbuđenja te nisku razinu empatije i anksioznosti. Smatra se da je od sve tri komponente mračne trijade psihopatija najpodmuklije prirode, čemu u prilog ide široki raspon samoiskaza i bihevioralnih mjera antisocijalnog ponašanja (Paulhus i Williams, 2002).

Istraživanja su pokazala da se osobe koje postižu visok rezultat na skali psihopatije češće tetoviraju u svrhu zastrašivanja drugih (Nathanson, Paulhus i Williams, 2006), ostavljaju negativne dojmove prilikom kratkih interpersonalnih susreta (Rauthmann, 2012), konfrontiraju pravnom sustavu (Williams, McAndrew, Learn, Harms i Paulhus, 2001), agresivno reagiraju na fizičku prijetnju (Jones i Paulhus, 2011a) te provode u djelo svoje devijantne fantazije, bilo da su seksualne (Williams, Cooper, Howell, Yuille i Paulhus, 2009) ili osvetoljubive prirode (DeLongis, Nathanson i Paulhus, 2011).

Osobe s izraženom psihopatijom pokazuju neodgovornost i interpersonalnu manipulativnost (Hare, 2003). Unatoč činjenici što se snalaze u radnim okruženjima (Babiak i Hare, 2006), destruktivne su za sebe i za druge (primjerice, konzumirajući alkoholna pića i pribjegavajući nasilju) (Neumann i Hare, 2008). Visok rezultat na skali psihopatije je također i negativno povezan s visokim razinama moralnog razvoja (Campbell, Schermer, Villani, Nguyen, Vickers i Vernon, 2009).

Takve osobe su, za razliku od osoba s izraženim makijavelizmom i narcizmom, najviše uključene u delinkventna ponašanja te pokazuju tendenciju ka agresivnim filmovima, nasilnim sportovima i videoigrama, internetskoj pornografiji i hakiranju (Williams i sur., 2001). S teškoćom opisuju osjećaje te im je mišljenje orijentirano izvana (Jonason i Krause, 2013). Imaju veoma izražene seksualne nagone i fantazije o sadomazohističkim temama (Baughman, Jonason, Veselka i Vernon, 2014).

Mračna trijada

Sve tri komponente mračne trijade orijentirane su ka socijalnoj dominaciji (Hodson, Hogg i MacInnis, 2009), nemilosrdno izraženom samonapretku (Zuroff i sur., 2010), a Campbell i sur. (2009) smatraju da se odlikuju i u moralnom deficitu. Negativno su povezane s empatijom te pozitivno s agresivnošću (Friedenfelt i Klinteberg, 2007), a sam taj nedostatak empatije je povezan s narcizmom kod žena te s psihopatijom kod muškaraca (Jonason, Lyons, Bethell i Ross, 2013). Paulhus i Williams (2002) su čak otkrili da mračne ličnosti imaju relativno visoku razinu neverbalne inteligencije.

Mračna trijada je okarakterizirana antagonizmom i impulzivnošću (Douglas, Bore i Munro, 2011). Kao kompozitni konstrukt može biti konceptualizirana i kao oblik devijantne socijalizacije karakterizirane međuljudskim problemima i otuđenjem od drugih ljudi (Stead, Fekken, Kay i McDermott, 2012). Takve osobe preferiraju kratkoročne naspram dugoročnih odnosa; narcizam je povezan s vrstama odnosa poput seksa za jednu noć i prijatelja s povlasticama, a psihopatija s vrstama odnosa isključivo na seksualnoj osnovi (Jonason, Luevano i Adams, 2012). Nadalje, Baughman i sur. (2014) navode da je mračna trijada više povezana sa seksualnom željom kod muškaraca nego kod žena.

Što se tiče impulzivnosti i samokontrole, od sve tri komponente mračne trijade, samo narcizam i psihopatija tendiraju ka impulzivnošću. Impulzivnost osobama s izraženim narcizmom olakšava postizanje uspjeha u situacijama kada je točnost manje važna od brzog davanja odgovora (Jones i Paulhus, 2011a). Točnije rečeno, takve osobe itekako uspijevaju u situacijama koje uključuju kratkoročne socijalne interakcije (Vazire i Funder, 2006). Upravo zbog toga što je većina socijalnih interakcija automatizirana, narcisistički ubrzani socijalni angažman stvara šarmantan početni dojam (Paulhus, 1998). Nadalje, osobe s izraženom psihopatijom nemaju sposobnost inhibicije antisocijalnih impulsa (Foster i Trimm, 2008) te impulzivnost stoga, kod takvih osoba, promiče kriminalno ponašanje (Hare, 1991). Čak i na subkliničkoj razini, može se reći da je njihova životna putanja samougrožavajuća (Williams i Paulhus, 2004). Unatoč činjenici što osobe s izraženim makijavelizmom, s druge strane, nemaju ništa bolju kontrolu impulsa od osoba koje postižu

nizak rezultat na istoimenoj skali, one su zasigurno u prednosti ispred osoba s izraženim narcizmom i psihopatijom zbog toga što im njihova umjerena kontrola impulsa omogućuje suzdržanost od kontraproaktivnih ponašanja unatoč njihovim sebičnim namjerama (Jones i Paulhus, 2010).

Jonason i Tost (2010) navode da osobe koje postižu visok rezultat na mračnoj trijadi imaju ograničenu sposobnost samokontrole, visoku stopu samoiskaza o simptomima deficita pažnje i tendenciju da ne razmatraju posljedice u budućnosti. Za takve kognitivne sustave se i očekuje da će poticati eksploativne i kratkoročne socijalne strategije (Jonason, Li i Teicher, 2010), odnosno, drugačije rečeno, antagonističke socijalne strategije (Figueredo, Vásquez, Brumbach, Schneider, Sefcek, Tal i sur., 2006).

Govoreći o rodnim razlikama na komponentama mračne trijade, istraživači su dobili ponešto različite rezultate. Originalni rad o mračnoj trijadi Paulhusa i Williamsa (2002) navodi da muškarci postižu statistički značajno viši rezultat na sve tri komponente, što su potvrdili Baughman, Dearing, Giammarco i Vernon (2012), Jonason, Slomski i Partyka (2012) te Jonason i sur. (2013). S druge strane, Jonason, Li i Buss (2010), Jonason i Tost (2010) te Jonason i sur. (2012) navode da muškarci postižu statistički značajno viši rezultat na narcizmu i psihopatiji, dok Jonason i Kavanagh (2010) te Webster i Jonason (2013) navode da je taj rezultat izražen samo na skali psihopatije. Vidljivo je, doduše, da svi navodi idu u prilog činjenici da je mračna trijada nešto više izražena kod muškaraca nego kod žena, posebice psihopatija.

Osvrćući se na povezanost mračne trijade s inteligencijom, pojedinci koji imaju nešto bolje razvijene kognitivne sposobnosti od drugih u prosjeku neće eksponirati crte ličnosti koje se odlikuju manipulativnim i socijalno averzivnim stilom interakcije. Unatoč činjenici što su komponente mračne trijade povezane s impulzivnošću i ograničenim rasponom razmišljanja, njihova prevalencija nije ništa veća kod pojedinaca koji su nešto manje kognitivno napredni (O'Boyle, Forsyth, Banks i Story, 2013).

Manifestacija mračne trijade vidljiva je i u socijalnom utjecaju. Driver i Humphries (1988) navode da su osobe koje postižu visok rezultat na mračnoj trijadi protejske, odnosno, tendiraju ka čestim i lakim promjenama. Svaka od komponentata mračne trijade

pruža raznolikost taktika socijalnog utjecaja kreirajući sredstva za manipulaciju drugima (Jonason i Webster, 2012). Osobe koje postižu visok rezultat na mračnoj trijadi su onemogućene da razumiju druge ljude (Ali, Amorim i Chamorro-Premuzic, 2009) te stoga koriste pristupe koji im omogućuju siguran socijalni utjecaj bez obzira na posljedice (Gunnthorsdottir, McCabe i Smith, 2002).

Komponente mračne trijade povezane su i s nasiljem. Psihopatija je jedina komponenta koja ga statistički značajno predviđa, makijavelizam pokazuje trend ka predviđanju istog, dok narcizam nije povezan s njim (Pailing, Boon i Egan, 2014), što potvrđuje navod Furnhama i sur. (2013) da je narcizam „najlakša“ komponenta mračne ličnosti te nije nužno antisocijalne prirode.

Uspoređujući konstrukt mračne trijade s modelima ličnosti, Paulhus i Williams (2002) navode da su sve tri komponente negativno povezane sa savjesnošću i ugodnošću u petofaktorskom modelu ličnosti²; štoviše, svih pet dimenzija modela povezane su s jednom ili više komponenti mračne trijade, dok je ugodnost jedina dimenzija petofaktorskog modela ličnosti koja je statistički značajan prediktor samog konstrukta (Douglas i sur., 2011). Ashton i Lee (2007) navode da se niska ugodnost nalazi u pozadini nasilnih ponašanja i mračne trijade *per se* te je bazična karakteristika nužna u predikciji „mračnijih“ antisocijalnih ishoda (poput nasilja) (Pailing i sur., 2014).

Unutar šestofaktorskog HEXACO modela ličnosti³, Pailing i sur. (2014) navode da je nizak rezultat na dimenziji poštenje-poniznost relevantniji za generalne eksploativne strategije, za razliku od ugodnosti u prethodno spomenutom modelu. Štoviše, mračna trijada i poštenje-poniznost su statistički značajni prediktori kratkoročnih seksualnih odnosa, želje za moći i novcem, orijentacije ka socijalnoj dominaciji, izražene potrošnje dobara i materijalizma (Lee, Ashton, Wiltshire i Bourdage, 2013). S druge strane, unutar dvofaktorskog interpersonalnog kruga ličnosti⁴, Paulhus i Abild (2011) navode da sve tri

² Engl. The Five Factor Model, koji se sastoji od dimenzija ekstraverzije, ugodnosti, savjesnosti, neuroticizma i otvorenosti ka iskustvu.

³ Engl. The Big Six, koji se sastoji od dimenzija poštenja-poniznosti, emocionalnosti, ekstraverzije, ugodnosti, savjesnosti i otvorenosti ka iskustvu.

⁴ Engl. The Interpersonal Circumplex, koji se sastoji od dimenzija djelotvornosti i zajedništva.

komponente mračne trijade dijele drugi kvadrant koji je definiran visoko izraženom dimenzijom djelotvornosti i nisko izraženom dimenzijom zajedništva.

Brojna istraživanja fokusirala su se i na samu faktorsku strukturu koncepta mračne trijade. Paulhus i Williams (2002) su otkrili da sve tri komponente pozitivno koreliraju jedna s drugom bez obzira na vrstu instrumenta koji ih mjeri. Furnham i sur. (2013) stoga navode da zaista postoji neki latentni konstrukt u njihovoj podlozi, poput neugodnosti, interpersonalnog antagonizma, socijalne eksploativnosti ili nedostatka empatije. Stead i sur. (2012) smatraju da komponente mračne trijade dijele zajedničku jezgru koja se manifestira u zlonamjernom ponašanju.

Istraživanja su također nastojala odgonetnuti što više utječe na razvoj mračne trijade ličnosti, naslijeđe ili okolina. Vernon, Villani, Vickers i Harris (2008) su otkrili da sve tri dimenzije imaju značajnu nasljednu komponentu, ali makijavelizam je od sve tri najviše pod utjecajem okoline (Jones i Paulhus, 2011).

Sumirajući navedenu literaturu vidljivo je kako se mračna trijada ličnosti zaista očituje u raznim obrascima ponašanja koji su odstupajući od uobičajenih, ali nijedno istraživanje o navedenom konstruktu nije se fokusiralo specifično na konzumaciju psihoaktivnih tvari i/ili rizična seksualna ponašanja. Navedeni pojmovi bi mogli biti valjan pokazatelj raznovrsnih manifestacija same mračne trijade u svakodnevnim ponašanjima.

Cilj istraživanja, istraživački problemi i hipoteze

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati vezu između dimenzija mračne trijade ličnosti i rizičnih ponašanja (konzumacije psihoaktivnih tvari i prakticiranja rizičnih seksualnih ponašanja) te provjeriti postoje li rodne specifičnosti u izraženosti i obrascima povezanosti ispitivanih varijabli. Kako bi on bio adekvatno postignut, definirana su ukupno dva istraživačka problema:

- P1) ispitati razlike između muškaraca i žena na rezultatu makijavelizma, narcizma i psihopatije

P2) ispitati vjerojatnost konzumacije psihoaktivnih tvari i prakticiranja rizičnih seksualnih ponašanja na temelju rezultata na makijavelizmu, narcizmu i psihopatiji kod muškaraca i žena zasebno

Za prvi istraživački problem postavljena je sljedeća hipoteza:

H1) muškarci će imati u prosjeku statistički značajno viši rezultat na skalama makijavelizma, narcizma i psihopatije od žena

Za drugi istraživački problem postavljene su sljedeće dvije hipoteze:

H2) muškarci koji postižu viši rezultat na skalama makijavelizma, narcizma i psihopatije imat će statistički značajno veću vjerojatnost konzumacije psihoaktivnih tvari i prakticiranja rizičnih seksualnih ponašanja od muškaraca koji postižu niži rezultat na istoimenim skalama u većini analiziranih slučajeva

H3) žene koje postižu viši rezultat na skalama makijavelizma, narcizma i psihopatije imat će statistički značajno veću vjerojatnost konzumacije psihoaktivnih tvari i prakticiranja rizičnih seksualnih ponašanja od žena koje postižu niži rezultat na istoimenim skalama u većini analiziranih slučajeva

Istraživačka metodologija

Instrumentarij

U istraživanju su korištena dva oblika instrumentarija. Konstrukti konzumacije psihoaktivnih tvari i prakticiranja rizičnih seksualnih ponašanja ispitani su u sklopu dijela upitnika koji je također ispitivao i neke demografske karakteristike sudionika (o tome više na stranici 15), i to uz pomoć ključnih pitanja s nekoliko ponuđenih odgovora od kojih su sudionici trebali odabrati samo jedan (prilog 5). S druge strane, konstrukt mračne trijade ličnosti ispitan je zasebnim upitnikom.

Psihoaktivne tvari generalno predstavljaju kemijske supstance koje prvenstveno djeluju na središnji živčani sustav mijenjajući mozgovno funkcioniranje koje rezultira privremenim promjenama u percepciji, raspoloženju, svijesti i ponašanju (Territory Health

Services. Public Health Strategy Unit, 2007). Među najpoznatije i najčešće konzumirane spadaju kofein (sadržan u napitcima poput kave i čaja), nikotin (sadržan u cigaretama) i etanol (sadržan u alkoholnim pićima). Psihoaktivne tvari čija se konzumacija nastojala ispitati ovim istraživanjem odnosile su se na konzumaciju cigareta, konzumaciju alkoholnih pića⁵, količinu konzumiranih alkoholnih pića⁶ te konzumaciju lakih⁷ i teških⁸ droga.

U rizična seksualna ponašanja spadaju oblici ponašanja koji povećavaju osobnu i/ili partnerovu izloženost negativnim (fizičkim i psihičkim) posljedicama seksualnih aktivnosti te vjerojatnost takvih negativnih ishoda predstavlja seksualne rizike zaraze spolno prenosivim bolestima, neželjene trudnoće i seksualne viktimizacije (Štulhofer, Jureša i Mamula, 2000). Rizična seksualna ponašanja u ovom istraživanju ispitana su uz pomoć četiri ključne čestice: broj seksualnih partnera u posljednjih godinu dana, korištenje kondoma pri posljednjem seksualnom odnosu, korištenje kondoma pri svakom seksualnom odnosu u posljednjih mjesec dana i prakticiranje seksualnog odnosa s nepoznatom osobom. Ona su mogla biti ispitana i posebnim upitnikom, ali sam koncept može biti na jednako adekvatan način ispitano i s navedene četiri čestice (Cleland, Boerma, Carael i Weir, 2004; Slaymaker, 2004; Noar, Cole i Carlyle, 2006; Mercer, 2010), čime se uvelike smanjuje samo vrijeme sudjelovanja u istraživanju. U tablici 1 prikazane su frekvencije sudionika po svim ispitanim kategorijama konzumacije psihoaktivnih tvari i prakticiranja rizičnih seksualnih ponašanja.

Mračna trijada ličnosti ispitana je upitnikom Kratka skala mračne trijade (engl. Short Dark Triad, Jones i Paulhus, 2012), koji je prikazan u prilogu 6. Sastoji se od ukupno 27 čestica, od kojih prvih devet mjere makijavelizam, idućih devet narcizam, a posljednjih devet psihopatiju. Čestice se sastoje od izjavnih rečenica na koje sudionik treba izraziti stupanj svog slaganja koristeći skalu Likertovog tipa s ukupno pet uporišnih točaka koje se boduju vrijednostima od 1 do 5. Ukupni rezultat na pojedinoj subskali formira se na način

⁵ Ta se varijabla sastojala od tri kategorije: rijetka konzumacija (rjeđe od jednom mjesečno), umjeren konzumacija (jednom mjesečno ili češće, ali rjeđe od tri puta tjedno) te česta konzumacija (tri puta tjedno ili češće).

⁶ Odnosi se na količinu popijenih alkoholnih pića u situacijama konzumacije istih.

⁷ Odnose se na *ecstasy*, marihuanu, hašiš i sl.

⁸ Odnose se na kokain, heroin, LSD, *speed* i sl.

da se za pojedinog sudionika zbroje bodovi na određenom skupu od devet čestica te se dobiveni rezultat podijeli s devet.

Tablica 1
Postotak i broj sudionika u pojedinim ispitanim kategorijama.

rizično ponašanje	kategorije	muškarci		žene	
		%	<i>n</i>	%	<i>n</i>
konzumacija cigareta	ne konzumiraju	64.7	167	63.4	384
	konzumiraju	35.3	91	36.6	222
konzumacija alkoholnih pića	rijetko konzumiraju	14.7	38	24.4	148
	umjereno konzumiraju	63.6	164	65.2	395
	često konzumiraju	21.7	56	10.4	63
količina konzumiranih alkoholnih pića *	1-2 pića	38.2	96	40.2	233
	3-6 pića	40.7	102	49.1	285
	od 7 pića naviše	21.1	53	10.7	62
konzumacija droga	ne konzumiraju	75.2	194	82.5	500
	konzumiraju samo lake droge	20.1	52	16	97
	konzumiraju lake i teške droge	4.7	12	1.5	9
broj seksualnih partnera u posljednjih godinu dana **	jedan partner	59.8	131	79.3	402
	dva partnera	9.1	20	14.6	74
	od tri partnera naviše	31.1	68	6.1	31
korištenje kondoma pri posljednjem seksualnom odnosu ***	koristili	58.5	83	46.4	116
	nisu koristili	41.5	59	53.6	134
korištenje kondoma pri svakom seksualnom odnosu u posljednjih mjesec dana ***	koristili	47.2	67	35.2	88
	nisu koristili	52.8	75	64.8	162
seksualni odnos s nepoznatom osobom	nisu imali	60.5	156	84.2	510
	imali	39.5	102	15.8	96

Legenda: % – postotak sudionika u pojedinoj kategoriji; *n* – broj sudionika u pojedinoj kategoriji; * – *n* = 831 (sedam muškaraca i 26 žena se nije izjasnilo); ** – *n* = 726 (39 muškaraca i 99 žena se nije izjasnilo); *** – u ovaj sub-uzorak ušla su 142 muškarca i 249 žena, točnije sudionici koji trenutno nisu u stabilnoj vezi ili braku jer se nekorisćenje kondoma pri seksualnom odnosu u takvim vrstama odnosa ne smatra rizičnim seksualnim ponašanjem.

Osim navedenih dijelova korištenog instrumentarija, sudionici su dali informacije i o nekim svojim demografskim karakteristikama. One nisu korištene u daljnjoj obradi podataka, ali uvidom u njih vidljivo je da je opća populacija nastojala biti zahvaćena na što adekvatiji način te su stoga prikazane u prilogu 1.

Istraživanje je provedeno uz pomoć ankete koja je izrađena na web-domeni FreeOnlineSurveys.com (Meagor, 2001). Početna stranica sastojala se od upute za sudionike (prikazana u prilogu 4). Druga stranica sastojala se od demografskog upitnika te od upitnika konzumacije psihoaktivnih tvari i prakticiranja rizičnih seksualnih ponašanja, a treća od upitnika mračne trijade ličnosti. Četvrta i peta stranica sastojale su se od upitnika koji su ispitivali konstrukte disfunkcionalnih vjerovanja i traženja uzbuđenja, ali njihovi rezultati nisu korišteni u sklopu ovog istraživanja. Posljednja stranica sastojala se od poruke zahvale i ujedno je služila sudionicima kao povratna informacija da su anketu ispunili do kraja.

Sudionici

U istraživanju je sudjelovalo ukupno 864 sudionika iz opće populacije, od čega 258 muškaraca (29.9%) i 606 žena (70.1%). Sudionici su mogli sudjelovati ukoliko imaju 18 godina i više te ukoliko razumiju hrvatski jezik. Uzorak sudionika bio je prigodan, a kontaktiranje istih izvršeno je tzv. metodom „snježne grude“: istraživač je poveznicu s anketom proslijedio svojim poznicima putem različitih oblika medija i društvenih mreža koji su, nakon ispunjavanja ankete, poveznicu prosljedili dalje svojim poznicima i zamolili ih da također ispune anketu. Podaci su prikupljeni između 20. svibnja i 10. lipnja 2014.

Rezultati

Statistička obrada dobivenih rezultata izvršena je uz pomoć računalnih programa IBM SPSS Statistics, Version 21 (IBM Corporation and other(s), 2012) i LISREL 9.10 (Scientific Software International, Inc., 2013). Prva istraživačka hipoteza provjerena je t -testovima za velike nezavisne uzorke kojima je utvrđeno da se muškarci i žene statistički značajno razlikuju na rezultatima makijavelizma i psihopatije, ali ne i na rezultatu narcizma; muškarci u prosjeku postižu statistički značajno viši rezultat na skalama makijavelizma i psihopatije te zanemarivo viši rezultat na skali narcizma od žena. Zbog velike razlike u broju muškaraca i žena u ispitanom uzorku, sve tri razlike testirane su i adekvatnim neparametrijskim testom (Mann Whitney U -testom) koji je pokazao identične rezultate.

U tablici 2 prikazane su mjere centralne tendencije i raspršenja na rezultatu sve tri ispitane skale za muškarce i žene, spomenute vrijednosti t -testova te vrijednosti parametra veličine učinka (koji na rezultatu narcizma nije prikazan budući da je pripadajuća vrijednost t -testa statistički neznačajna pa je samim time njegovo izračunavanje besmisleno). Unatoč činjenici što je, nakon primjene Kolmogorov-Smirnov testa, uočeno da gotovo sve distribucije rezultata statistički značajno odstupaju od normalnih, iz samih razlika između pojedinih z -vrijednosti testa (koje nisu prikazane iz praktičnih razloga) te iz grafičkih prikaza samih distribucija (prikazanih u prilogu 2) vidljivo je kako su ta odstupanja zapravo minimalna, odnosno, kako su distribucije i dalje zvonolikog oblika, stoga korišteni parametri centralne tendencije i raspršenja predstavljaju adekvatne reprezentante.

Tablica 2

Vrijednosti aritmetičkih sredina i standardnih devijacija rezultata na skalama makijavelizma, narcizma i psihopatije za muškarce i žene, *t*-testova, pripadajućih stupnjeva slobode te veličine učinka (Cohenov *d*).

	muškarci		žene		<i>t</i>	<i>df</i>	<i>d</i>
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>			
makijavelizam	3.27	0.645	2.99	0.598	6.127***	863	0.45
narcizam	2.76	0.577	2.69	0.564	1.786	863	
psihopatija	2.18	0.596	1.94	0.567	5.692***	863	0.413

Legenda: *M* – aritmetička sredina; *SD* – standardna devijacija; *t* – vrijednost *t*-testa; *df* – stupnjevi slobode; *d* – vrijednost veličine učinka (Cohenov *d*); *** – $p < .001$.

Leveneovim testom homogenosti varijanci utvrđeno je da ne postoji statistički značajna razlika u varijancama rezultata na ispitanim skalama između muškaraca i žena, odnosno, one su zaista homogene. Štoviše, vrijednosti *F*-omjera spomenutog testa iznose $F = 2.811$ za makijavelizam ($p = .094$), $F = 0.179$ za narcizam ($p = .672$) te $F = 1.389$ za psihopatiju ($p = .239$), iz čega se može zaključiti da su zadovoljeni preduvjeti za adekvatnu upotrebu testa.

Druga i treća istraživačka hipoteza provjerene su binarnim i multinominalnim logističkim regresijskim analizama. Točnije rečeno, za obje hipoteze varijable konzumacije psihoaktivnih tvari i prakticiranja rizičnih seksualnih ponašanja (prikazane ranije u tablici 1) predstavljale su kriterijske varijable, dok su kao prediktorske varijable korištene kontinuirane varijable rezultata na skali makijavelizma, narcizma i psihopatije. Većina potrebnih uvjeta za što adekvatniju i nepristraniju provedbu logističkih regresijskih analiza je uspješno zadovoljena (Field, 2009): multikolinearnost među prediktorskim varijablama nije izražena ($VIF \leq 1.433$; $Tolerance \geq 0.698$), vidljiva je linearna povezanost prediktorskih varijabli s inverznim oblikom logističke funkcije svake od njih (parametri koji idu u prilog ovom preduvjetu nisu prikazani iz praktičnih razloga) te ne postoji značajan supresor efekt među njima. Doduše, vidljivo je postojanje dokaza o pretpostavci statistički značajno narušenog normaliteta multivarijatne distribucije prediktorskih varijabli

($\chi^2(863) = 39.515; p < .001$), ali bez obzira na tu opservaciju, daljnje analize su provedene, budući da je općenito u istraživanjima ovaj preduvjet veoma rijetko zadovoljen.

Logističkim regresijskim analizama ispitana je vjerojatnost konzumacije psihoaktivnih tvari i prakticiranja rizičnih seksualnih ponašanja koristeći prediktorski model koji je u sebi sadržavao kontinuirane varijable rezultata na skali makijavelizma, narcizma i psihopatije, provjeren na muškarcima i ženama zasebno. Kao što linearna regresijska analiza rezultira koeficijentom multiple korelacije (R), tako i logistička regresijska analiza ima svoje ekvivalentne vrijednosti koji daju informaciju o veličini učinka odabranog prediktorskog modela (tzv. „pseudo R -ovi“), ali zbog drastično smanjene statističke snage samih koeficijenata (uzrokovane prvenstveno veličinom uzorka) njihova interpretacija treba biti uzeta s velikim oprezom pa su, shodno tome, izostavljeni iz ovog istraživanja.

Prije daljnje interpretacije rezultata krucijalno je spomenuti tzv. *-2 log likelihood* parametar koji je temeljen na sumiranju vjerojatnosti povezanih s predviđenim i stvarnim ishodima (Tabachnick i Fidell, 2007). U tablici 3 navedene su vrijednosti razlike *-2 log likelihood* parametra iz modela u kojem je uključena samo konstanta i istoimenog parametra iz modela u kojem su, osim konstante, uključene i prediktorske varijable. Dobivene vrijednosti tih razlika⁹ testiraju postoji li statistički značajna razlika u predikciji navedenih ponašanja čisto na temelju slučaja (odnosno, početnog modela u kojem je uključena samo konstanta) i na temelju spomenutog prediktorskog modela (u kojem su, osim konstante, uključene i prediktorske varijable rezultata na makijavelizmu, narcizmu i psihopatiji). Točnije rečeno, taj podatak daje informaciju o tome predviđa li barem jedna prediktorska varijabla u drugospomenutom modelu pripadanje pojedinim kategorijama u kriterijskim varijablama statistički značajno bolje od početnog modela. Slučajevi u kojima model ne predviđa pripadanje statistički značajno bolje izbačeni su iz daljnje interpretacije, budući da u takvima nema smisla interpretirati individualne prediktorske varijable.

⁹ Navedena razlika distribuirana se poput distribucije hi-kvadrat testa te je ekvivalent F -omjeru u analizi varijance i u linearnoj regresijskoj analizi.

Tablica 3

Vrijednosti razlike između $-2 \log \text{likelihood}$ parametra dvaju ispitanih modela za svaku od analiziranih kategorija konzumacije psihoaktivnih tvari i prakticiranja rizičnih seksualnih ponašanja za muškarce i žene, uz pripadajuće stupnjeve slobode.

varijabla	$\Delta-2LL$		df
	muškarci	žene	
konzumacija cigareta	5.075	14.408**	3
konzumacija alkoholnih pića	5.623	10.984	6
količina konzumiranih alkoholnih pića	12.168	27.916***	6
konzumacija droga	17.825**	44.431***	6
broj seksualnih partnera u posljednjih godinu dana	8.972	34.053***	6
korištenje kondoma pri posljednjem seksualnom odnosu	8.705*	5.369	3
korištenje kondoma pri svakom seksualnom odnosu u posljednjih mjesec dana	3.571	1.502	3
seksualni odnos s nepoznatom osobom	17.247**	11.228**	3

Legenda: $\Delta-2LL$ – vrijednost razlike između $-2 \log \text{likelihood}$ parametra modela koji se sastoji samo od konstante i istoimenog parametra modela koji se osim konstante sastoji i od prediktorskih varijabli; df – stupnjevi slobode; * – $p < .05$; ** – $p < .01$; *** – $p < .001$.

Testirajući svaku od navedenih kategorija konzumacije psihoaktivnih tvari i prakticiranja rizičnih seksualnih ponašanja, moguće je dobiti informaciju i o tome koje od prediktorskih varijabli komponenata mračne trijade bi mogle imati statistički značajan samostalni doprinos u predikciji svake od pojedinih kriterijskih varijabli, a taj je slučaj prikazan u tablici 4. Prazna mjesta u njoj odnose se na parametre onih slučajeva u kojima odabrani prediktorski model ne predviđa pripadanje pojedinim kriterijskim varijablama statistički značajno bolje od početnog modela te je u njima ekstrakcija tih parametara besmislena.

Tablica 4

Vrijednosti hi-kvadrat testa koje se odnose na samostalni doprinos pojedinih prediktorskih varijabli u predikciji svake od kategorija konzumacije psihoaktivnih tvari i prakticiranja rizičnih seksualnih ponašanja za muškarce i žene, uz pripadajuće stupnjeve slobode.

	muškarci			žene			df
	mak.	nar.	psi.	mak.	nar.	psi.	
<i>I</i>				0.005	0.165	10.909**	1
<i>II</i>							2
<i>III</i>				3.533	1.637	6.617*	2
<i>IV</i>	8.68*	4.759	7.98*	8.402*	8.741*	28.622***	2
<i>V</i>				0.115	6.17*	12.982**	2
<i>VI</i>	0.067	7.166**	0.15				1
<i>VII</i>							1
<i>VIII</i>	0.028	11.648**	6.282*	0.269	6.032*	7.334**	1

Legenda: mak. – makijavelizam; nar. – narcizam; psi. – psihopatija; *I* – konzumacija cigareta; *II* – konzumacija alkoholnih pića; *III* – količina konzumiranih alkoholnih pića; *IV* – konzumacija droga; *V* – broj seksualnih partnera u posljednjih godinu dana; *VI* – korištenje kondoma pri posljednjem seksualnom odnosu; *VII* – korištenje kondoma pri svakom seksualnom odnosu u posljednjih mjesec dana; *VIII* – seksualni odnos s nepoznatom osobom; *df* – stupnjevi slobode; * – $p < .05$; ** – $p < .01$; *** – $p < .001$.

Binarnim i multinominalnim logističkim regresijskim analizama utvrđeno je da muškarci i žene koji postižu viši rezultat na skali narcizma i psihopatije imaju statistički značajno veću vjerojatnost konzumacije psihoaktivnih tvari i prakticiranja rizičnih seksualnih ponašanja od muškaraca i žena koji postižu niži rezultat na tim skalama u većini analiziranih slučajeva, ali taj se navod ne može primijeniti i na one muškarce i žene koji postižu viši rezultat na skali makijavelizma. Navodi koji slijede temeljeni su isključivo na vrijednostima statistički značajnih omjera vjerojatnosti¹⁰, budući da od svih parametara logističke regresijske analize oni nude najjednostavniju interpretaciju. Navedeni omjeri predstavljaju indikator promjene u vjerojatnosti koja rezultira promjenom jedinične

¹⁰ Koeficijenti omjera vjerojatnosti pripadanja pojedinoj kriterijskoj kategoriji se u istraživanjima obično prikazuju u obliku decimalnog broja te ih je moguće izračunati na svakom paru kategorija neke kriterijske varijable. Razlog zbog kojeg su u ovom istraživanju pretvoreni u postotke (množenjem s brojem 100) jest čisto jezične prirode: možda je, barem u duhu hrvatskog jezika, malo spretnije reći da, primjerice, muškarci imaju 73% manju vjerojatnost pripadanja nekoj kategoriji umjesto navoda da imaju 1.73 puta manju vjerojatnost pripadanja toj istoj kategoriji.

vrijednosti u prediktorskoj varijabli (Field, 2009), ali zbog velike količine ekstrahiranih parametara, oni su prikazani u prilogu 3.

Usmjeravajući se na ulogu komponenata mračne trijade na konzumaciju psihoaktivnih tvari i prakticiranje rizičnih seksualnih ponašanja posebno kod muškaraca, utvrđeno je da oni koji postižu viši rezultat na skali makijavelizma imaju manju vjerojatnost konzumacije obje vrste droga te se ta vjerojatnost smanjuje za 285.9%¹¹ za svaki bod više na istoimenoj skali ($p < .05$), dok oni koji postižu viši rezultat na skalama narcizma i psihopatije imaju veću vjerojatnost iste te se ona povećava za 70.7% za svaki bod više na skali narcizma ($p < .05$) i za 57.9% za svaki bod više na skali psihopatije ($p < .01$). Također, muškarci koji konzumiraju samo lake droge te koji ujedno postižu viši rezultat na skali narcizma vjerojatnije će konzumirati i teške droge te se ta vjerojatnost povećava za 70.2% za svaki bod više na istoimenoj skali ($p < .05$).

Muškarci koji postižu viši rezultat na skali narcizma imaju manju vjerojatnost da nisu koristili kondom pri posljednjem seksualnom odnosu te se ta vjerojatnost smanjuje za 44.1% za svaki bod više na istoimenoj skali ($p < .01$), dok oni koji postižu viši rezultat na skalama narcizma i psihopatije imaju veću vjerojatnost da su prakticirali seksualni odnos s nepoznatom osobom te se ta vjerojatnost povećava za 52% za svaki bod više na skali narcizma ($p < .01$) i za 40.8% za svaki bod više na skali psihopatije ($p < .05$).

Usmjeravajući se na ulogu komponenata mračne trijade na konzumaciju psihoaktivnih tvari i prakticiranje rizičnih seksualnih ponašanja posebno kod žena, utvrđeno je da one koje postižu viši rezultat na skali psihopatije imaju veću vjerojatnost konzumacije cigareta i veće količine alkoholnih pića te se vjerojatnost konzumacije cigareta povećava za 48.9% za svaki bod više na istoimenoj skali ($p < .001$), a vjerojatnost konzumacije veće količine alkoholnih pića za 53% za svaki bod više također na istoimenoj skali ($p < .05$).

Žene koje postižu viši rezultat na skali makijavelizma imaju manju vjerojatnost konzumacije lakih droga te se ta vjerojatnost smanjuje za 84.1% za svaki bod više na

¹¹ Navedena vrijednost je od svih dobivenih postotnih vrijednosti daleko najveća te se ta pojava može pripisati izrazito velikoj razlici u broju sudionika koji konzumiraju i ne konzumiraju droge (više na stranici 28).

istoimenoj skali ($p < .01$), dok žene koje postižu viši rezultat na skali psihopatije imaju veću vjerojatnost iste te se ona povećava za 70.9% za svaki bod više na istoimenoj skali ($p < .001$). S druge strane, žene koje postižu viši rezultat na skali narcizma imaju veću vjerojatnost konzumacije obje vrste droga te se ta vjerojatnost povećava za 83.9% za svaki bod više na istoimenoj skali ($p < .01$). Konačno, žene koje konzumiraju samo lake droge te koje ujedno postižu viši rezultat na skali narcizma vjerojatnije će konzumirati i teške droge te se ta vjerojatnost povećava za 80.1% za svaki bod više na istoimenoj skali ($p < .05$).

Žene koje postižu viši rezultat na skalama narcizma i psihopatije imaju veću vjerojatnost da su imale veći broj seksualnih partnera u posljednjih godinu dana te se ta vjerojatnost povećava za 56% za svaki bod više na skali psihopatije ($p < .001$) za one žene koje su imale samo jednog partnera, dok se ta ista vjerojatnost povećava za 57.5% za svaki bod više na skali narcizma ($p < .05$) i za 57.7% za svaki bod više na skali psihopatije ($p < .05$) za one žene koje su imale dva partnera. Također, one žene koje postižu viši rezultat na skali psihopatije imaju veću vjerojatnost da su prakticirale seksualni odnos s nepoznatom osobom te se ta vjerojatnost povećava za 40.9% za svaki bod više na istoimenoj skali ($p < .05$).

Rasprava

Glavni problemi u sklopu ovog istraživanja nastojali su ispitati razlike između muškaraca i žena na rezultatu makijavelizma, narcizma i psihopatije te vjerojatnost konzumacije psihoaktivnih tvari i prakticiranja rizičnih seksualnih ponašanja na temelju istih kod muškaraca i žena zasebno. Sve tri istraživačke hipoteze kojima su navedeni problemi definirani samo su djelomično potvrđene. Rezultati su pokazali da muškarci imaju u prosjeku statistički značajno viši rezultat na skalama makijavelizma i psihopatije od žena, ali ne i na skali narcizma. S druge strane, muškarci i žene koji postižu viši rezultat na skalama narcizma i psihopatije imaju statistički značajno veću vjerojatnost konzumacije psihoaktivnih tvari i prakticiranja rizičnih seksualnih ponašanja od muškaraca i žena koji postižu niži rezultat na istoimenim skalama u većini analiziranih slučajeva, ali taj se navod

ne može primijeniti i na one muškarce i žene koji postižu viši rezultat na skali makijavelizma.

Govoreći o ulozi komponenata mračne trijade na konzumaciju psihoaktivnih tvari i prakticiranje rizičnih seksualnih ponašanja kod muškaraca i žena zasebno, rezultati su pokazali da su navedena ponašanja povezana s nižim rezultatom na skali makijavelizma, uglavnom višim rezultatom na skali narcizma te višim rezultatom na skali psihopatije. Točnije rečeno, niži se rezultat na skali makijavelizma pokazao prediktivnim za konzumaciju droga kod muškaraca i kod žena, dok se niži rezultat na skali narcizma pokazao prediktivnim za nekorisćenje kondoma samo kod muškaraca. S druge strane, viši se rezultat na istoimenoj skali pokazao prediktivnim za konzumaciju droga i prakticiranje seksualnih odnosa s nepoznatim osobama kod muškaraca, dok se kod žena pokazao prediktivnim za konzumaciju droga i broj seksualnih partnera. Konačno, viši se rezultat na skali psihopatije pokazao prediktivnim također za konzumaciju droga i prakticiranje seksualnih odnosa s nepoznatim osobama kod muškaraca, dok se kod žena pokazao prediktivnim za konzumaciju cigareta i droga, količinu konzumiranih alkoholnih pića, broj seksualnih partnera i prakticiranje seksualnih odnosa s nepoznatim osobama.

Zaključno, uzimajući u obzir činjenicu da muškarci u prosjeku postižu viši rezultat na komponentama mračne trijade, vidljivo je da taj viši rezultat kod muškaraca ne pridonosi većoj učestalosti navedenih ponašanja za razliku od žena. Štoviše, viši se rezultat na komponentama mračne trijade zapravo pokazao prediktivnijim za te oblike ponašanja kod žena, barem u većem broju slučajeva nego kod muškaraca. Međutim, ne može se reći da su sve tri komponente mračne trijade jednako dobro prediktivne jer su rezultati pokazali da viši rezultat na skali makijavelizma nije povezan s većom učestalošću rizičnih ponašanja, i to kod muškaraca i kod žena. S druge strane, viši rezultat na skali narcizma podjednako doprinosi većoj učestalosti istih kod oba spola, a na skali psihopatije znatno više kod žena nego kod muškaraca.

Mogući razlozi zbog kojih komponente mračne trijade (posebice psihopatija) imaju izraženiju ulogu u većoj učestalosti tih ponašanja kod žena mogu biti objašnjeni sa stajališta socijalnih normi i evolucijske psihologije. Naime, istraživanja su pokazala da se takvi oblici

ponašanja (odnosno, barem onih ponašanja definiranih u okviru ovog istraživanja) općenito u društvu smatraju manje odstupajućima kod muškaraca nego kod žena (Wilsnack, Vogeltanz, Wilsnack i Robert Harris, 2000).

Govoreći o konzumaciji psihoaktivnih tvari te objašnjavajući spomenuti navod na primjeru konzumacije alkoholnih pića (koja predstavlja jednu od najčešćih vrsta konzumacije psihoaktivnih tvari), rizično (hazardno) pijenje, kao prvo, po službenoj klasifikaciji predstavlja situaciju kada muškarac popije pet (ili više), a žena već tri (ili više) standardna alkoholna pića na dan (Begić, 2014). Nadalje, žene konzumiraju alkoholna pića na drugačiji način od muškaraca; potajnim i kontinuiranim pijenjem koje brzo dovodi do kronične faze (Hill, 1980). One rjeđe pokazuju ekscenno pijenje (Wolin, 1980) te se kod njih češće nego kod muškaraca uočavaju precipitirajući čimbenici u obliku stresnih događaja koji prethode alkoholnoj ovisnosti (Gornberg, 1997). Konačno, pijenje alkohola kod žena u većoj mjeri nosi obol moralnog posrtanja (Torre, Zoričić i Orešković, 2010). Svi ovi navodi idu u prilog već spomenutoj činjenici da se konzumacija psihoaktivnih tvari u socijalnoj okolini smatra manje prihvatljivom za žene, zbog čega vrlo vjerojatno njihove crte ličnosti, odnosno, njihove izraženije komponente mračne trijade imaju snažniju ulogu u većoj učestalosti te konzumacije nego što imaju kod muškaraca, i to posebice skala psihopatije (koja se ujedno i pokazala jedinim značajnim prediktorom spomenute konzumacije alkoholnih pića).

S druge strane, govoreći o prakticiranju rizičnih seksualnih ponašanja (konkretno o broju seksualnih partnera i prakticiranju seksualnih odnosa s nepoznatim osobama), muškarci imaju izraženiju želju za kratkoročnim seksualnim odnosima nego žene. Naime, muškarci su, za razliku od žena, tijekom evolucije razvili veću želju za povremenim seksualnim odnosima te posjeduju specifičnu psihološku adaptacijsku strategiju koja je razvijena u svrhu promicanja uspješnosti istih (Buss, 2008). Također, muškarci su tijekom evolucije razvili nekoliko psiholoških mehanizama koji utječu na traženje većeg broja seksualnih partnera (Symons, 1979).

Buss (2008) navodi da postoje snažni empirijski dokazi o većoj želji za kratkoročnim seksualnim odnosima kod muškaraca, uzrokovanoj prvenstveno tendenciji ka

raznolikosti seksualnih partnera, stavu da je kratkoročno poznanstvo s nekom osobom dovoljno za seksualni odnos s njom, dramatičnom snižavanju standarda prilikom odabira partnera za takve seksualne odnose, većoj učestalosti seksualnih fantazija s većim brojem partnera, brojnijim iskazima o žaljenju za propuštenim prilikama u kojima su mogli imati seksualni odnos, a nisu, većoj frekvenciji vanbračnih afera te davanju novčanih naknada za dobivanje seksualnih usluga zauzvrat.

Buss i Schmitt (1993) su u svom istraživanju utvrdili da u određenom vremenskom intervalu u budućnosti (primjerice, unutar jedne godine od danas) muškarci izražavaju želju za većim brojem seksualnih partnera od žena, dok su Regan i Atkins (2006) utvrdili da muškarci imaju potrebu za seksualnim odnosom u prosjeku 37 puta tjedno, a žene svega šest puta tjedno. U situacijama poznavanja svog potencijalnog seksualnog partnera samo tjedan dana, muškarci u prosjeku imaju pozitivne stavove o prakticiranju seksualnog odnosa s njim, dok žene, nasuprot tome, najvjerojatnije neće pristati na seksualni odnos s istim. Nadalje, u situacijama kada to poznanstvo traje svega jedan sat, muškarci pokazuju gotovo pa jednake stavove kao i u prethodnom slučaju, dok je za većinu žena seksualni odnos tom osobom u takvoj situaciji praktički neostvariv. Svi ovi navodi upućuju na činjenicu da je razlika između muškaraca i žena u želji za seksualnom raznolikošću jedna od najvećih, najčešće repliciranih i međukulturalno istraživanih psiholoških rodni razlika ikad zabilježena (Shackelford i Buss, 1996), stoga rezultati dobiveni ovim istraživanjem koji pokazuju da od svih testiranih kategorija rizičnih seksualnih ponašanja muškarci mnogo češće prakticiraju odnose s većim brojem partnera i nepoznatih osoba nisu nimalo iznenađujući.

Spominjujući još jednom ulogu socijalnih normi, one utječu da se pojedinci unutar neke grupe konformiraju implicitnim ili eksplicitnim pravilima prihvatljivih ponašanja, vrijednosti i stavova (Aronson, Wilson i Akert, 2005). Normativni socijalni utjecaj javlja se kada utjecaj drugih ljudi vodi ka konformiranju s ciljem njihovog prihvaćanja te taj tip konformizma rezultira javnim, ali ne nužno i privatnim prihvaćanjem vjerovanja i ponašanja grupe (Sorrels i Kelley, 1984). Točnije rečeno, u takvim situacijama dolazi do mijenjanja ponašanja kako bi ono bilo usklađeno s ponašanjem drugih zbog želje za

daljnjim ostajanjem u specifičnoj grupi i izbjegavanju potencijalne boli zbog ismijavanja i odbacivanja (Aronson i sur., 2005).

Istraživanja su pokazala da se žene konformiraju više nego muškarci (Crutchfield, 1955). Spolne razlike u konformiranju će se najvjerojatnije utvrditi u situacijama grupnog pritiska, kada druge osobe mogu izravno opažati koliko se neka osoba konformira (Aronson i sur., 2005). Eagly (1987) navodi da taj obrazac proizlazi iz socijalnih uloga koje muškarci i žene usvajaju u suvremenim društvima; žene češće uče iskazivati slaganje i davati podršku, dok muškarci češće uče biti više nezavisni pri suočavanju s izravnim socijalnim pritiscima. Upravo zbog toga (te spominjujući još jednom činjenicu da su konzumacija psihoaktivnih tvari i prakticiranje rizičnih seksualnih ponašanja općenito u društvu prihvatljiviji za muškarce), postoje valjani razlozi da specifične odstupajuće karakteristike ličnosti (među ostalima i komponente mračne trijade) zaista nemaju toliko veliku ulogu u toj vrsti ponašanja kod muškaraca, već više dolaze do izražaja kod žena.

Još jedan od mogućih razloga zbog kojeg su se komponente mračne trijade pokazale prediktivnijima za takve oblike ponašanja kod žena jest činjenica da su navedeni konstrukti konzumacije psihoaktivnih tvari i prakticiranja rizičnih seksualnih ponašanja ispitani na relativno generalan način (primjerice, konzumacija alkohola je ispitana samo čestinom i količinom popijenih alkoholnih pića, odnosno, na način da se takva ponašanja zapravo ne prikazuju toliko odstupajućima). Ukoliko bi u nekom od budućih istraživanja spomenuti konstrukti bili ispitani na specifičniji i nešto dublji način (primjerice, česticama poput „Jeste li se ikada fizički obračunali s nekom osobom zbog utjecaja alkohola?“ ili „Jeste li ikada bili hospitalizirani zbog pretjerane intoksikacije alkoholom?“), tada bi možda komponente mračne trijade imale nešto veću ulogu u navedenim ponašanjima i kod muškaraca, jer bi se u tom slučaju vjerojatno dobile nešto veće i značajnije razlike među samim sudionicima.

Rezultati dobiveni ovim istraživanjem mogu biti, barem u nekoj mjeri, potkrijepljeni i specifičnim navodima iz literature koji su već spomenuti u uvodnom dijelu. Makijavelističko ponašanje je, za razliku od narcističkog i psihopatskog, karakterizirano strateškim i dugoročnim planiranjem (Christie i Geis, 1970) te takve osobe imaju relativno

umjerenu kontrolu impulsa koja im omogućuje suzdržanost od kontraproduktivnih ponašanja (Jones i Paulhus, 2010) pa vjerojatno i od konzumacije psihoaktivnih tvari i prakticiranja rizičnih seksualnih ponašanja. Suprotno tome, narcizam i psihopatija, za razliku od makijavelizma, tendiraju ka značajnoj impulzivnosti (Jones i Paulhus, 2011a) te takve osobe možda teže odolijevaju spomenutim oblicima ponašanja. Štoviše, Neumann i Hare (2008) navode da su osobe s izraženom psihopatijom destruktivne za sebe i druge osobe u svojoj okolini konzumirajući alkoholna pića te, za razliku od osoba s izraženim makijavelizmom i narcizmom, imaju najviše izražene seksualne nagone (Baughman i sur., 2014). Također, narcizam je povezan s vrstama odnosa poput seksa za jednu noć i prijatelja s povlasticama, a psihopatija s vrstama odnosa isključivo na seksualnoj osnovi (Jonason i sur., 2012).

Zaključno, treba naglasiti da su obrasci ponašanja karakterizirani mračnom trijadom ličnosti ipak vidljivi u socijalnoj okolini i u svakodnevnom ponašanju, što upućuje na činjenicu da je moguć razvoj određenih postupaka koji bi se u takvim slučajevima mogli usmjeriti na ranu detekciju i prevenciju (ili barem na smanjenje učestalosti) same konzumacije psihoaktivnih tvari i prakticiranja rizičnih seksualnih ponašanja. Također, dobiveni rezultati imaju i praktični značaj, a to je pravovremeno prepoznavanje izraženosti dimenzija mračne trijade ličnosti jednostavnom upitničkom metodom koja može izdvojiti pojedince na koje treba usmjeriti preventivne akcije za sprječavanje razvijanja rizičnih ponašanja koja kasnije mogu znatno utjecati na kvalitetu života (primjerice, primjena kratkog upitnika korištenog u ovom istraživanju kod adolescenata mogla bi imati višestruke koristi).

Metodološki nedostaci i smjernice za buduća istraživanja

Nakon obrađenih rezultata i iznošenja glavnih zaključaka, treba spomenuti i nekoliko ograničenja u provedenom istraživanju, od kojih je prvi zasigurno neadekvatan odabir prediktorskog modela u predviđanju pojedinih kriterijskih varijabli koje su zbog toga i izostavljene iz daljnje interpretacije. Govoreći sa statističkog stajališta, sama mračna

trijada možda nije najadekvatniji reprezentant određenih vrsta rizičnih ponašanja, točnije, ne razlikuje sudionike s velikom preciznošću (primjerice, rezultati su pokazali da komponente mračne trijade nemaju statistički značajnog doprinosa u razlikovanju muškaraca s obzirom na njihovu konzumaciju cigareta, odnosno, na temelju rezultata na pojedinim skalama se ne može utvrditi spada li određeni muškarac u kategoriju pušača ili nepušača). U nekom budućem istraživanju bi se u sam prediktorski model mogle uključiti i neke dodatne varijable sličnog karaktera koje bi imale veći doprinos samom razlikovanju sudionika.

Još jedan od navoda kojeg treba spomenuti jest činjenica da ne postoji podjednak broj sudionika u apsolutno svim kategorijama kriterijskih varijabli (primjerice, broj sudionika koji ne konzumiraju droge je čak 33 puta veći od broja sudionika koji konzumiraju lake i teške droge). Doduše, ovakav rezultat je i očekivan, budući da se ispitanim uzorkom nastojala zahvatiti opća populacija te je stoga neprimjereno očekivati da će biti ostvaren podjednak postotak sudionika koji, primjerice, konzumiraju lake i teške droge te onih koji ih ne konzumiraju. U nekom od budućih istraživanja sam proces uzorkovanja bi mogao biti specifičniji, odnosno, trebao bi biti korišten kvotni uzorak da se svakom ispitanom kategorijom zahvati relativno podjednak broj sudionika, ali takav proces uvelike produljuje samo vrijeme provedbe istraživanja. S druge strane, većina literature zapravo ni ne navodi ovaj razlog kao statistički nedostatak logističke regresijske analize (točnije rečeno, ona navodi da je adekvatna operacionalizacija prediktorskih varijabli u logističkoj regresijskoj analizi dovoljan uvjet), tako da se može reći da su analize provedene u ovom istraživanju poprilično adekvatne.

Unatoč činjenici što i sama tehnika davanja odgovora („online“ anketa) ima nekoliko znatnih prednosti naspram ostalih istraživačkih metoda (poput izrazito jednostavnog načina kontaktiranja sudionika te prikupljanja velikog broja podataka u relativno kratkom vremenskom intervalu), postoje i neka ograničenja. U situacijama u kojima istraživač nema izravan kontakt sa sudionicima tijekom njihovog sudjelovanja u istraživanju smanjuje se mogućnost kontaktiranja istraživača od strane sudionika ukoliko imaju dodatna pitanja o istraživanju ili im neki dio ankete nije sasvim jasan. Uvažavajući

činjenicu što je u početnoj uputi sudionicima bila prezentirana e-mail adresa na koju su se mogli obratiti u takvim slučajevima, takva vrsta kontaktiranja ipak je manjeg kvaliteta od istraživačke situacije u kojoj je sam istraživač osobno prisutan.

Također, ta činjenica ide i u prilog većeg osipanja sudionika jer istraživač nije fizički prisutan da sudionicima daje direktnu povratnu informaciju o njihovom napretku te stoga veći broj sudionika odustaje od samog istraživanja. Kvaliteta sudionikovih odgovora također može biti upitna, budući da se uvijek mogu javiti i nesistematski varijabilni faktori poput umora, nezainteresiranosti, manjka koncentracije, nedostatka vremena za ispunjavanje ankete i sl. te odgovori takvih sudionika barem u nekoj mjeri smanjuju samu valjanost i kvalitetu ukupnih podataka. Nadalje, u brojnim je istraživanjima pokazano da su žene i mlađi odrasli mnogo motiviraniji za sudjelovanje u „online“ anketama (zanemarujući trenutno gotovo pa, u današnje vrijeme, irelevantnu činjenicu da su u istraživanju mogle sudjelovati samo osobe koje koriste Internet) te stoga okvirni omjer od 70% žena naspram 30% muškaraca te 75% mlađih odraslih naspram 25% starijih odraslih u ispitanom uzorku nije iznenađujući. Svi ovi navodi upućuju na činjenicu da, unatoč tome što je opća populacija nastojala biti zahvaćena na što adekvatniji način, generalizacija rezultata treba biti izvršena s određenom dozom opreza.

Osim toga, unatoč činjenici što je anonimnost sudionika bila zagantirana u potpunosti, određen dio sudionika možda nije želio biti u potpunosti iskren prilikom ispunjavanja ankete, i to dajući socijalno poželjne odgovore. Paulhus (2002) navodi da je socijalno poželjno odgovaranje konstrukt koji se sastoji od dvije sadržajne komponente. Prva se odnosi na moralističko iskrivljavanje, odnosno negiranje socijalno devijantnih impulsa i isticanje atributa svetosti te se sastoji od konstrukata svjesnog osnaživanja zajedništvom i nesvjesnog upravljanja njime, dok se druga odnosi na egoistično iskrivljavanje, odnosno pretjerano isticanje vlastite iznimnosti koje se sastoji od konstrukata svjesnog upravljanja djelotvornošću i nesvjesnog osnaživanja vlastite djelotvornosti. Doduše, ovakva ponašanja su više prisutna, primjerice, u selekcijskim situacijama, tako da se barem u određenom stupnju može očekivati da socijalno poželjno odgovaranje u ovom istraživanju nije izraženo u toliko velikom intenzitetu.

Zaključak

Ovim istraživanjem nastojala se ispitati veza između dimenzija mračne trijade ličnosti i rizičnih ponašanja (konzumacije psihoaktivnih tvari i prakticiranja rizičnih seksualnih ponašanja) te provjeriti postoje li rodne specifičnosti u izraženosti i obrascima povezanosti ispitivanih varijabli. Rezultati su pokazali da muškarci u prosjeku postižu statistički značajno viši rezultat na skalama makijavelizma i psihopatije od žena. S druge strane, utvrđeno je da su samo viši rezultat na skali narcizma i psihopatije prediktivni za veću učestalost konzumacije psihoaktivnih tvari i prakticiranja rizičnih seksualnih ponašanja, i to na skali narcizma podjednako za muškarce i žene, a na skali psihopatije znatno više za žene nego za muškarce.

Literatura

- Ali, F., Amorim, I. S. i Chamorro-Premuzic, T. (2009). Empathy deficits and trait emotional intelligence in psychopathy and Machiavellianism. *Personality and Individual Differences*, 47(7), 758-762.
- Aronson, E., Wilson, T. D. i Akert, R. M. (2005). *Socijalna psihologija*. Zagreb: Mate : Zagrebačka škola ekonomije i managementa.
- Ashton, M. C. i Lee, K. (2007). Empirical, theoretical, and practical advantages of using the HEXACO model of personality structure. *Personality and Social Psychology Review*, 11(2), 150-166.
- Babiak, P. i Hare, R. D. (2006). *Snakes in Suits: When Psychopaths go to work*. New York: Harper Collins Publishers.
- Back, M. D., Schmukle, S. C. i Egloff, B. (2010). Why are narcissists so charming at first sight? Decoding the narcissism-popularity link at zero acquaintance. *Journal of Personality and Social Psychology*, 98(1), 132-145.
- Barker, R. A. (1994). The rethinking of leadership. *Journal of Leadership & Organizational Studies*, 1(2), 46-54.
- Baughman, H. M., Dearing, S., Giammarco, E. i Vernon, P. A. (2012). Relationships between bullying behaviors and the Dark Triad: A study with adults. *Personality and Individual Differences*, 52(5), 571-575.
- Baughman, H. M., Jonason, P. K., Veselka, L. i Vernon, P. A. (2014). Four shades of sexual fantasies linked to the Dark Triad. *Personality and Individual Differences*, 67, 47-51.
- Begić, D. (2014). *Psihopatologija*. Zagreb: Medicinska naklada.
- Brunell, A. B., Gentry, W. A., Campbell, W. K., Hoffman, B. J., Kuhnert, K. W. i DeMarree, K. G. (2008). Leader emergence: The case of the narcissistic leader. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 34(12), 1663-1676.
- Buss, D. M. i Schmitt, D. P. (1993). Sexual Strategies Theory: An Evolutionary Perspective on Human Mating. *Psychological Review*, 100(2), 204-232.
- Buss, D. M. (2008). *Evolutionary Psychology: The New Science of the Mind*. Boston, MA: Omegatype Typography, Inc.
- Campbell, J., Schermer, J. A., Villani, V. C., Nguyen, B., Vickers, L. i Vernon, P. A. (2009). A behavioral genetic study of the dark triad of personality. *Twin research and Human Genetics*, 12(2), 132-136.
- Campbell, W. K. i Foster, C. A. (2002). Narcissism and commitment in romantic relationships: An investment model analysis. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28(4), 484-495.

- Christie, R. i Geis, F. L. (1970). *Studies in Machiavellianism*. New York: Academic Press.
- Cleland, J., Boerma, J. T., Carael, M. i Weir, S. S. (2004). Monitoring sexual behavior in general populations: a synthesis of lessons of the past decade. *Sexually Transmitted Infections*, 80(2), ii1-ii7.
- Coie, J. D., Dodge, K. A. i Kupersmidt, J. (1990). Peer group behavior and social status. U S. R. Asher i J. D. Coie (Ur.), *Peer rejection in childhood (17-59)*. New York: Cambridge University Press.
- Corry, N., Merritt, R. D., Mrug, S. i Pamp, B. (2008). The factor structure of the Narcissistic Personality Inventory. *Journal of Personality Assessment*, 90(6), 593-600.
- Crutchfield, R. (1955). Conformity and Character. *American Psychologist*, 10(5), 191-198.
- DeLongis, A., Nathanson, C. i Paulhus, D. L. (2011). *Revenge: Who, When, and Why*. Neobjavljeni rukopis, Vancouver: University of British Columbia.
- Douglas, H., Bore, M. i Munro, D. (2011). Distinguishing the Dark Triad: Evidence from the Five-Factor Model and the Hogan Development Survey. *Psychology*, 3(3), 237-242.
- Driver, P. M. i Humphries, D. A. (1988). *Protean behavior: The biology of unpredictability*. New York: Clarendon Press.
- Eagly, A. H. (1987). *Sex differences in social behavior: A social-role interpretation*. Hillsdale: Erlbaum.
- Field, A. (2009). *Discovering Statistics Using SPSS*. London: SAGE Publications Ltd.
- Figueredo, A. J., Vásquez, G., Brumbach, B. H., Schneider, S. M. R., Sefcek, J. A., Tal, I. R. i sur. (2006). Consilience and Life History Theory: From genes to brain to reproductive strategy. *Developmental Review*, 26(2), 243-275.
- Foster, J. D. i Trimm, R. F. (2008). On being eager and uninhibited: Narcissism and approach-avoidance motivation. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 34(7), 1004-1017.
- Friedenfelt, J. i Klinteberg, B. (2007). Exploring adult personality and psychopathy tendencies in former childhood hyperactive delinquent males. *Journal of Individual Differences*, 28(1), 27-36.
- Furnham, A., Richards, S. C. i Paulhus, D. L. (2013). The Dark Triad of Personality: A 10 Year Review. *Social and Personality Psychology Compass*, 7(3), 199-216.
- Glenn, A. L., Iyer, R., Graham, J., Koleva, S. i Haidt, J. (2009). Are all types of morality compromised in psychopathy? *Journal of Personality Disorders*, 23(4), 384-398.
- Gornberg, E. S. (1997). Alcohol abuse: Age and gender differences. U R. W. Wilsnack i S. C. Wilsnack, *General and alcohol: Individual and social perspectives*. New Brunswick: Alcohol Research Dissemination.

- Gunthorsdottir, A., McCabe, K. i Smith, V. (2002). Using the Machiavellianism instrument to predict trustworthiness in a bargaining game. *Journal of Economic Psychology*, 23(1), 49-66.
- Hare, R. D. (1985). Comparison of procedures for the assessment of psychopathy. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 53(1), 7-16.
- Hare, R. D. (1991). *Manual for the Hare Psychopathy Checklist–Revised*. Toronto: Multi-Health Systems.
- Hare, R. D. (2003). *Manual for the Hare Psychopathy Checklist–Revised*. Toronto: Multi-Health Systems.
- Hill, S. Y. (1980). Introduction: The biological consequences. U *Alcoholism and alcohol abuse among women: Research Issues*. Rockville: National Institute of Mental Health.
- Hodson, G., Hogg, S. M. i MacInnis, C. C. (2009). The role of „dark personalities“ (narcissism, Machiavellianism, psychopathy), Big Five personality factors, and ideology in explaining prejudice. *Journal of Research in Personality*, 43(4), 686-690.
- IBM Corporation and other(s) (2012). *IBM SPSS¹² Statistics, Version 21*. [Računalni program] <http://www-01.ibm.com/software/analytics/spss>.
- Jonason, P. K. i Kavanagh, P. (2010). The dark side of love: Love styles and the Dark Triad. *Personality and Individual Differences*, 49(6), 606-610.
- Jonason, P. K., Li, N. P. i Buss, D. M. (2010). The costs and benefits of the Dark Triad: Implications for mate poaching and mate retention tactics. *Personality and Individual Differences*, 48(4), 373-378.
- Jonason, P. K., Li, N. P. i Teicher, E. A. (2010). Who is James Bond?: The Dark Triad as an Agentic Social Style. *Individual Differences Research*, 8(2), 111-120.
- Jonason, P. K. i Tost, J. (2010). I just cannot control myself: The Dark Triad and self-control. *Personality and Individual Differences*, 49(6), 611-615.
- Jonason, P. K., Luevano, V. X. i Adams, H. M. (2012). How the Dark Triad traits predict relationship choices. *Personality and Individual Differences*, 53(3), 180-184.
- Jonason, P. K., Slomski, S. i Partyka, J. (2012). The Dark Triad at work: How toxic employees get their way. *Personality and Individual Differences*, 52(3), 449-453.
- Jonason, P. K. i Webster, G. D. (2012). A protean approach to social influence: Dark Triad personalities and social influence tactics. *Personality and Individual Differences*, 52(4), 521-526.
- Jonason, P. K. i Krause, L. (2013). The emotional deficits associated with the Dark Triad traits: Cognitive empathy, affective empathy, and alexithymia. *Personality and Individual Differences*, 55(5), 532-537.

¹² Statistical Package for Social Sciences

- Jonason, P. K., Lyons, M., Bethell, E. J. i Ross, R. (2013). Different routes to limited empathy in the sexes: Examining the links between the Dark Triad and empathy. *Personality and Individual Differences, 54*(5), 572-576.
- Jones, D. N. i Paulhus, D. L. (2010). Different provocations provoke aggression in psychopaths and narcissists. *Social Psychological and Personality Science, 1*(1), 12-18.
- Jones, D. N. i Paulhus, D. L. (2011). Differentiating the Dark Triad within the interpersonal circumplex. U L. M. Horowitz i S. Strack (Ur.), *Handbook of Interpersonal Psychology: Theory, Research, Assessment, and Therapeutic Interventions* (249-268). New York: Wiley.
- Jones, D. N. i Paulhus, D. L. (2011a). The role of impulsivity in the Dark Triad of personality. *Personality and Individual Differences, 51*(5), 679-682.
- Jones, D. N. i Paulhus, D. L. (2012). Introducing the Short Dark Triad (SD3): A brief measure of dark personalities. *Journal of Research in Personality, 21*(1), 28-41.
- Lee, K., Ashton, M. C., Wiltshire, J. i Bourdage, J. S. (2013). Sex, power, and money: Prediction from the Dark Triad and Honesty-Humility. *European Journal of Psychology, 27*(2), 169-184.
- Meagor, D. (2001). *FreeOnlineSurveys.com*. <http://www.freeonlinesurveys.com>.
- Mercer, C. H. (2010). Measuring sexual behavior and risk. *Survey question bank: Topic Overview 1*. http://ukdataservice.ac.uk/media/262883/discover_sqb_sex_mercer.pdf.
- Miller, J. D., Hoffman, B. J., Gaughan, E. T., Gentile, B., Maples, J. i Campbell, W. K. (2011). Grandiose and vulnerable narcissism: A nomological network analysis. *Journal of Personality, 79*(5), 1013-1042.
- Morf, C. C. i Rhodewalt, F. (1993). Narcissism and self-evaluation maintenance: Explorations in object relations. *Personality and Social Psychology Bulletin, 19*(6), 668-676.
- Nathanson, C., Paulhus, D. L. & Williams, K. M. (2006). Personality and misconduct correlates of body modification and other cultural deviance markers. *Journal of Research in Personality, 40*(5), 779-802.
- Neumann, C. S. i Hare, R. D. (2008). Psychopathic traits in a large community sample: Links to violence, alcohol use, and intelligence. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 76*(5), 893-899.
- Noar, S. M., Cole, C. B. A. i Carlyle, K. M. A. (2006). Condom Use Measurement in 56 Studies of Sexual Risk Behavior: Review and Recommendations. *Archives of Sexual Behavior, 35*(3), 327-345.
- O'Boyle, E. H., Forsyth, D., Banks, G. C. i Story, P. A. (2013). A meta-analytic review of the Dark Trad-intelligence connection. *Journal of Research in Psychology, 47*(6), 789-794.

- Pailing, A., Boon, J. i Egan, V. (2014). Personality, the Dark Triad and violence. *Personality and Individual Differences*, 67, 81-86.
- Paulhus, D. L. (1998). Interpersonal and intrapsychic adaptiveness of trait self-enhancement: A mixed blessing? *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(5), 1197-1208.
- Paulhus, D. L. (2002). Social desirable responding: The evolution of a construct. U H. I. Brown, D. N. Jackson i D. E. Wiley (Ur.), *The role of constructs in psychological and educational measurement* (49-69). Mahwah NJ, Erlbaum.
- Paulhus, D. L. i Williams, K. M. (2002). The Dark Triad of personality: Narcissism, Machiavellianism, and psychopathy. *Journal of Research in Personality*, 36(6), 556-563.
- Paulhus, D. L. i Abild, M. L. (2011). Values matter: Casting the House characters onto the interpersonal circumplex. U L. L. Martin i E. Cascio (Ur.), *House of Psychology* (208-218). New York: Wiley.
- Petrides, K. V., Vernon, P. A., Scherner, J. A. i Veselka, L. (2011). Trait emotional intelligence and the Dark Triad of personality. *Twin Research and Human Genetics*, 14(1), 35-41.
- Raskin, R. i Hall, C. S. (1979). A Narcissistic Personality Inventory. *Psychological Reports*, 45(2), 590.
- Raskin, R. i Terry, H. (1988). A principal-components analysis of the Narcissistic Personality Inventory and further evidence of its construct validity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(5), 890-902.
- Raskin, R. N., Novacek, J. i Hogan, R. T. (1991). Narcissism, self-esteem, and defensive self-enhancement. *Journal of Personality*, 59(1), 19-38.
- Rauthmann, J. F. (2012). The Dark Triad and interpersonal perception: Similarities and differences in the social consequences of narcissism, Machiavellianism, and psychopathy. *Social Psychological and Personality Science*, 3(4), 487-496.
- Rauthmann, J. F. i Kolar, G. P. (2012). How „dark“ are the Dark Triad traits: Examining the perceived darkness of narcissism, Machiavellianism, and psychopathy. *Personality and Individual Differences*, 53(7), 884-889.
- Rauthmann, J. F. i Kolar, G. P. (2013). The perceived attractiveness and traits of the Dark Triad: Narcissists are perceived as hot, Machiavellians and psychopaths not. *Personality and Individual Differences*, 54(5), 582-586.
- Regan, P. C. i Atkins, L. (2006). Sex differences and similarities in frequency and intensity of sexual desire. *Social Behavior and Personality*, 34(1), 95-102.
- Scientific Software International, Inc. (2013). *LISREL 9.10*. [Računalni program] <http://www.ssicentral.com/lisrel>.

- Shackelford, T. K. i Buss, D. M. (1996). Betrayal in Mateships, Friendships, and Coalitions. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 22(11), 1151-1164.
- Slaymaker, E. (2004). A critique of international indicators of sexual risk behavior. *Sexually Transmitted Infections*, 80(2), 13-21.
- Sorrels, J. P. i Kelley, J. (1984). Conformity by omission. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 10, 302-305.
- Stead, R., Fekken, G. C., Kay, A. i McDermott, K. (2012). Conceptualizing the Dark Triad of personality: Links to Social Symptomatology. *Personality and Individual Differences*, 53(8), 1023-1028.
- Symons, D. (1979). *The evolution of human sexuality*. New York: Oxford.
- Štulhofer, A., Jureša, V. i Mamula, M. (2000). Problematični užici: rizično seksualno ponašanje u kasnoj adolescenciji. *Društvena istraživanja*, 9(6), 867-893.
- Tabachnick, B. G. i Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics*. Boston: Allyn & Bacon.
- Territory Health Services. Public Health Strategy Unit (2007). *The Public Health Bush Book: A Resource for Working in Community Settings in the Northern Territory*, 1. [Darwin] : Dept. of Health and Community Services.
- Torre, R., Zoričić, Z. i Orešković, A. (2010). Žene ovisne o alkoholu – specifičnosti pijenja i tretmana. *Socijalna psihijatrija*, 38(3), 190-196.
- Vazire, S. i Funder, D. C. (2006). Impulsivity and the self-defeating behavior of narcissists. *Personality and Social Psychology Review*, 10(2), 154-165.
- Vernon, P. A., Villani, V. C., Vickers, L. C. i Harris, J. A. (2008). A behavioral genetic investigation of the Dark Triad and the Big 5. *Personality and Individual Differences*, 44(2), 445-452.
- Webster, G. D. i Jonason, P. K. (2013). Putting the „IRT“ in „Dirty“: Item response theory analyses of the Dark Triad Dirty Dozen—An efficient measure of narcissism, psychopathy, and Machiavellianism. *Personality and Individual Differences*, 54(2), 302-306.
- Williams, K. M., McAndrew, A., Learn, T., Harms, P. D. i Paulhus, D. L. (2001). *The Dark Triad Return: Entertainment Preferences and Anti-Social Behavior Among Narcissists, Machiavellians, and Psychopaths*. Poster prezentiran na susretu Američke psihološke asocijacije, San Francisco.
- Williams, K. M. i Paulhus, D. L. (2004). Factor structure of the Self-Report Psychopathy Scale (SRP-II) in non-forensic samples. *Personality and Individual Differences*, 37, 765-778.

- Williams, K. M., Cooper, B. S., Howell, T. M., Yulie, J. C. i Paulhus, D. L. (2009). Inferring sexually deviant behavior from corresponding fantasies: The role of personality and pornography consumption. *Criminal Justice and Behavior*, 36(2), 198-222.
- Wilsnack, R. W., Vogeltanz, N. D., Wilsnack, S. C. i Robert Harris, T. (2000). Gender differences in alcohol consumption and adverse drinking consequences: cross-cultural patterns. *Addiction*, 95(2), 251-265.
- Wolin, S. J. (1980). Introduction: Psychosocial consequences. U *Alcoholism and alcohol abuse among women: Research Issues*. Rockville: National Institute on Alcohol Abuse and Alcoholism.
- Zuroff, D. C., Fournier, M. A., Patall, E. A. i Leybman, M. J. (2010). Steps toward an evolutionary personality psychology: Individual differences in the social rank domain. *Canadian Psychology*, 51(1), 58-66.

Prilozi

Prilog 1. Detaljna obilježja ispitanog uzorka.

Tablica 5
Detaljna obilježja ispitanog uzorka.

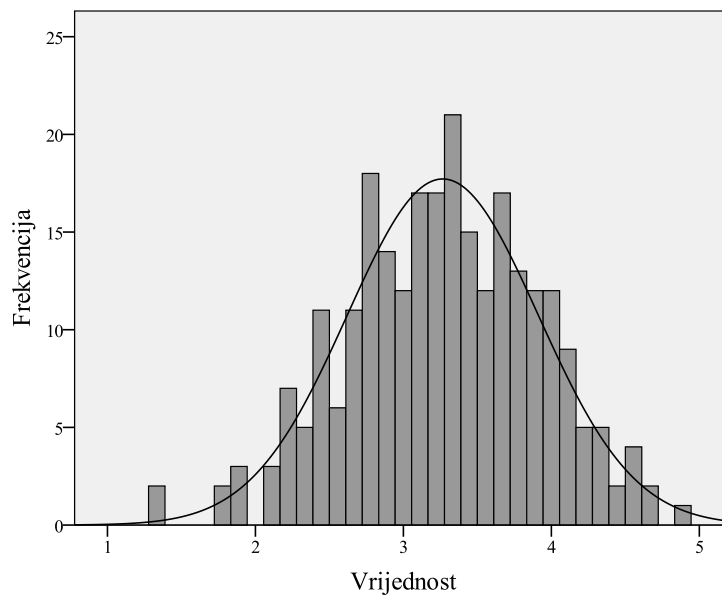
varijabla	kategorije	%	n
dob	do 30 godina	75	648
	od 31 godine naviše	25	216
obrazovanje	nezavršena osnovna škola	0.1	1
	osnovna škola	0.1	1
	srednja škola	31.6	273
	viša škola ili fakultet	55.8	482
	poslijediplomski studij	12.4	107
radna aktivnost	u radnom odnosu	37	320
	poljoprivrednici	0.1	1
	obrtnici ili privatni poduzetnici	2.7	23
	učenici	1.3	11
	studenti	47.9	414
	domaćice	0.7	6
	umirovljenici	0.6	5
	nezaposleni	7.6	66
	ostali	2.1	18
bračni status	slobodni	42.9	370
	u stabilnoj vezi	37.8	327
	u braku	16.8	145
	razvedeni	2.3	20
	udovci / udovice	0.2	2
roditeljstvo	imaju djece	17.9	155
	nemaju djece	82.1	709
vjersko opredjeljenje	vjernici koji prakticiraju svoju vjeru	29.9	258
	vjernici koji ne prakticiraju svoju vjeru	27.4	237
	neodlučni po pitanju vjere	17.2	149
	ateisti	25.5	220

Tablica 5
(nastavak)

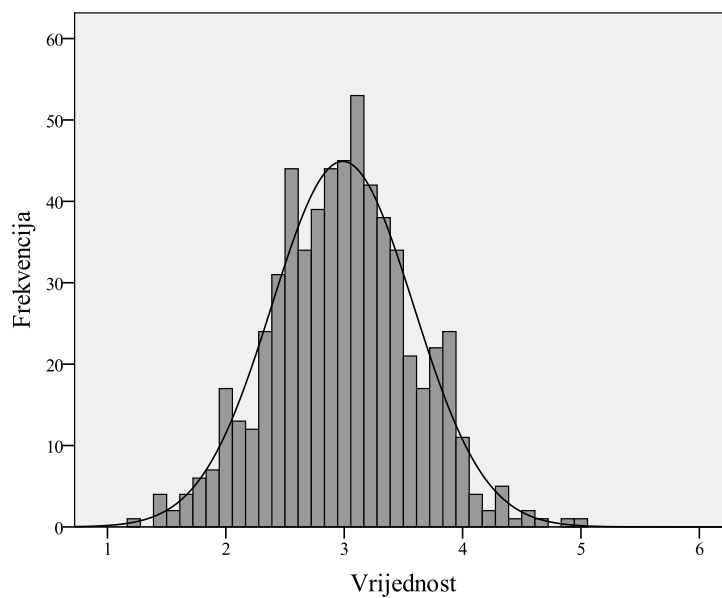
seksualna orijentacija	heteroseksualci	83.7	723
	biseksualci	6.1	53
	homoseksualci	9.3	80
	aseksualci	0.9	8
korištenje psihološke terapije ili savjetovanja	koristili	23.6	204
	nisu koristili	76.4	660
konzumacija lijekova zbog psihičkih poteškoća	konzumirali	8.4	73
	nisu konzumirali	91.6	791

Legenda: % – postotak sudionika u pojedinoj kategoriji; *n* – broj sudionika u pojedinoj kategoriji.

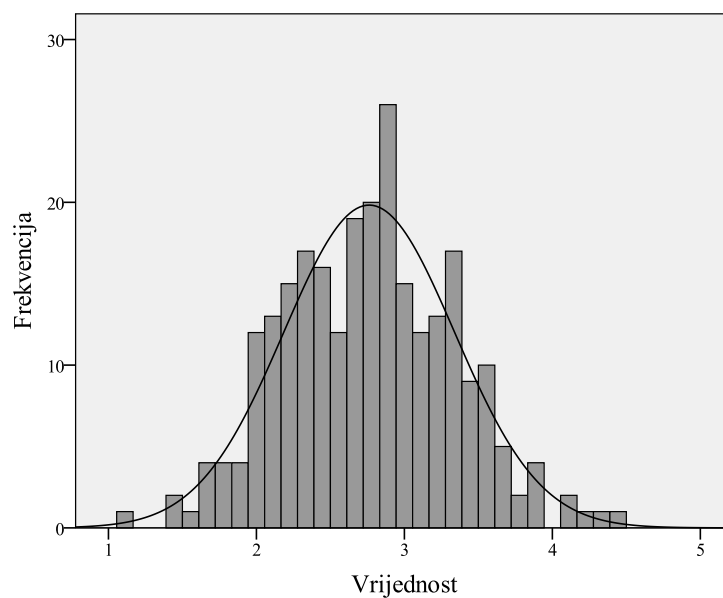
Prilog 2. Grafički prikazi distribucija rezultata na skalama makijavelizma, narcizma i psihopatije za muškarce i žene.

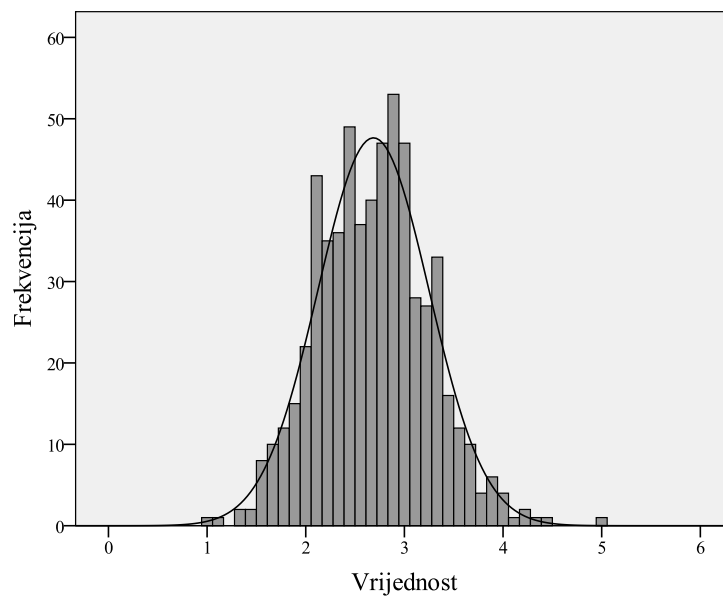
Slika 1. Grafički prikaz distribucije rezultata na skali makijavelizma za muškarce.

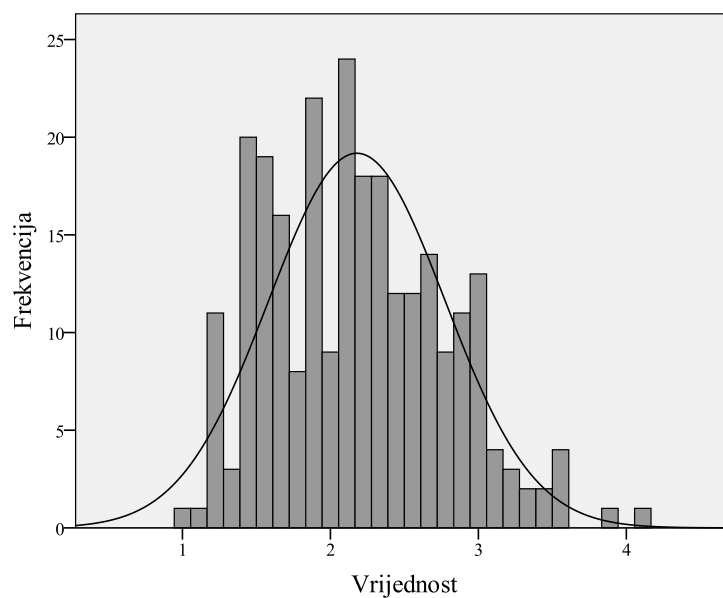
Slika 2. Grafički prikaz distribucije rezultata na skali makijavelizma za žene.

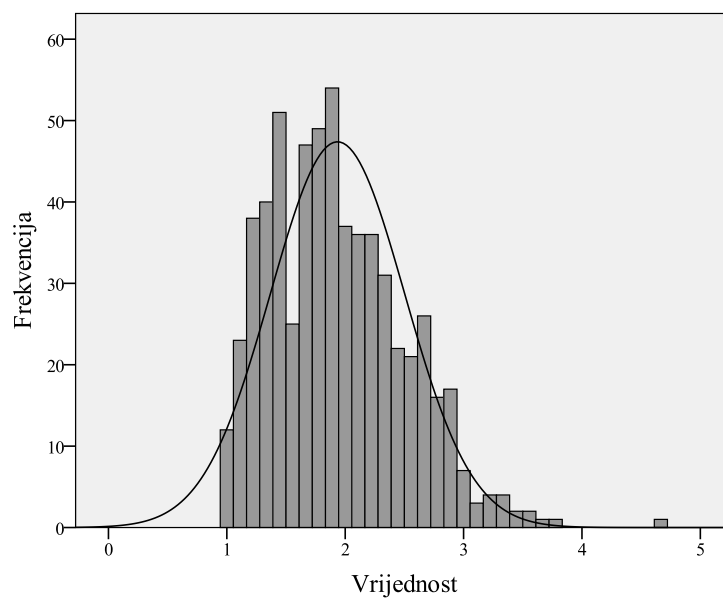
Slika 3. Grafički prikaz distribucije rezultata na skali narcizma za muškarce.

Slika 4. Grafički prikaz distribucije rezultata na skali narcizma za žene.

Slika 5. Grafički prikaz distribucije rezultata na skali psihopatije za muškarce.

Slika 6. Grafički prikaz distribucije rezultata na skali psihopatije za žene.

Prilog 3. Koeficijenti omjera vjerojatnosti pripadanja kategorijama testiranih kriterijskih varijabli.

Tablica 6

Vrijednost konstante¹³, njene standardne pogreške, samostalnih doprinosa pojedinih prediktorskih varijabli i standardne pogreške istih te koeficijenti omjera vjerojatnosti pripadanja kategorijama kriterijskih varijabli konzumacije psihoaktivnih tvari i prakticiranja rizičnih seksualnih ponašanja i raspon u kojem se nalazi prava vrijednost tih omjera uz stupanj rizika od 5%.

		ne konzumiraju cigarete naspram konzumiraju cigarete						
		<i>B</i>	<i>SD_E</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>min.</i>	<i>max.</i>	<i>B(C)</i>	<i>SD_E(C)</i>
Ž	mak.	0.289	0.168	1.335	0.96	1.856		
	nar.	0.082	0.163	1.085	0.788	1.493	0.78	0.527
	psi.	-0.672***	0.181	0.511	0.358	0.728		
		konzumiraju 1-2 alkoholna pića naspram konzumiraju 3-6 alkoholnih pića						
		<i>B</i>	<i>SD_E</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>min.</i>	<i>max.</i>	<i>B(I)</i>	<i>SD_E(I)</i>
Ž	mak.	-0.18	0.173	0.835	0.595	1.173		
	nar.	-0.073	0.169	0.93	0.667	1.296	0.953	0.571
	psi.	-0.227	0.191	0.797	0.549	1.158		
		konzumiraju 1-2 alkoholna pića naspram konzumiraju od 7 alkoholnih pića naviše						
		<i>B</i>	<i>SD_E</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>min.</i>	<i>max.</i>	<i>B(I)</i>	<i>SD_E(I)</i>
Ž	mak.	-0.535	0.294	0.586	0.329	1.041		
	nar.	-0.358	0.28	0.699	0.403	1.211	5.476***	0.957
	psi.	-0.755*	0.298	0.47	0.262	0.843		
		konzumiraju 3-6 alkoholnih pića naspram konzumiraju od 7 alkoholnih pića naviše						
		<i>B</i>	<i>SD_E</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>min.</i>	<i>max.</i>	<i>B(I)</i>	<i>SD_E(I)</i>
Ž	mak.	-0.355	0.286	0.701	0.4	1.228		
	nar.	-0.286	0.272	0.293	0.441	1.28	4.523***	0.921
	psi.	-0.528	0.285	0.590	0.337	1.032		

¹³ U binarnoj logističkoj regresijskoj analizi program korišten za statističku obradu podataka je imenuje kao *Constant*, a u multinominalnoj *Intercept*. Ona predstavlja vrijednost na oordinatnoj osi kada je vrijednost svih prediktorskih varijabli nula (Field, 2009) te je njeno uključanje u svaki regresijski model krucijalno.

Tablica 6
(nastavak)

		ne konzumiraju droge naspram konzumiraju samo lake droge						
		<i>B</i>	<i>SD_E</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>min.</i>	<i>max.</i>	<i>B(I)</i>	<i>SD_{E(I)}</i>
M	mak.	0.523	0.287	1.686	0.961	2.96		
	nar.	-0.016	0.303	0.984	0.543	1.783	1.588	0.989
	psi.	-0.864**	0.321	0.421	0.224	0.791		
Ž	mak.	0.61**	0.233	1.841	1.167	2.904		
	nar.	-0.216	0.222	0.806	0.521	1.246	2.909***	0.699
	psi.	-1.235***	0.245	0.291	0.18	0.47		
		ne konzumiraju droge naspram konzumiraju lake i teške droge						
		<i>B</i>	<i>SD_E</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>min.</i>	<i>max.</i>	<i>B(I)</i>	<i>SD_{E(I)}</i>
M	mak.	1.35*	0.551	3.859	1.31	11.372		
	nar.	-1.227*	0.572	0.293	0.096	0.899	3.514	1.876
	psi.	-0.637	0.626	0.529	0.155	1.804		
Ž	mak.	0.942	0.684	2.566	0.672	9.806		
	nar.	-1.829**	0.642	0.161	0.046	0.565	8.992***	2.064
	psi.	-1.152	0.67	0.316	0.085	1.175		
		konzumiraju samo lake droge naspram konzumiraju lake i teške droge						
		<i>B</i>	<i>SD_E</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>min.</i>	<i>max.</i>	<i>B(I)</i>	<i>SD_{E(I)}</i>
M	mak.	0.828	0.585	2.288	0.728	7.196		
	nar.	-1.211*	0.61	0.298	0.09	0.985	1.927	1.996
	psi.	0.227	0.667	1.255	0.339	4.64		
Ž	mak.	0.332	0.704	1.394	0.351	5.537		
	nar.	-1.613*	0.658	0.199	0.055	0.724	6.084**	2.094
	psi.	0.083	0.684	1.086	0.284	4.155		
		imali jednog seksualnog partnera u posljednjih godinu dana naspram imali dva seksualna partnera u posljednjih godinu dana						
		<i>B</i>	<i>SD_E</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>min.</i>	<i>max.</i>	<i>B(I)</i>	<i>SD_{E(I)}</i>
Ž	mak.	-0.067	0.26	0.935	0.562	1.557		
	nar.	-0.227	0.248	0.758	0.466	1.233	4.303***	0.811
	psi.	-0.821***	0.266	0.44	0.261	0.742		

Tablica 6
(nastavak)

		imali jednog seksualnog partnera u posljednjih godinu dana naspram imali od tri seksualna partnera navise u posljednjih godinu dana						
		<i>B</i>	<i>SD_E</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>min.</i>	<i>max.</i>	<i>B(I)</i>	<i>SD_{E(I)}</i>
Ž	mak.	0.072	0.387	1.075	0.503	2.297		
	nar.	-0.855*	0.366	0.425	0.208	0.871	6.506***	1.179
	psi.	-0.859*	0.382	0.423	0.2	0.896		
		imali dva seksualna partnera u posljednjih godinu dana naspram imali od tri seksualna partnera navise u posljednjih godinu dana						
		<i>B</i>	<i>SD_E</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>min.</i>	<i>max.</i>	<i>B(I)</i>	<i>SD_{E(I)}</i>
Ž	mak.	0.139	0.439	1.15	0.487	2.715		
	nar.	-0.577	0.409	0.561	0.252	1.252	2.203	1.298
	psi.	-0.039	0.425	0.962	0.419	2.211		
		koristili kondom pri posljednjem seksualnom odnosu naspram nisu koristili kondom pri posljednjem seksualnom odnosu						
		<i>B</i>	<i>SD_E</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>min.</i>	<i>max.</i>	<i>B(C)</i>	<i>SD_{E(C)}</i>
M	mak.	0.123	0.304	1.131	0.624	2.052		
	nar.	0.922**	0.347	0.559	0.287	1.091	-1.33	1.129
	psi.	-0.581	0.341	0.559	0.287	1.091		
		nisu imali seksualni odnos s nepoznatom osobom naspram imali seksualni odnos s nepoznatom osobom						
		<i>B</i>	<i>SD_E</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>min.</i>	<i>max.</i>	<i>B(C)</i>	<i>SD_{E(C)}</i>
M	mak.	0.44	0.235	1.553	0.98	2.461		
	nar.	-0.734**	0.256	0.48	0.29	0.795	2.18*	0.847
	psi.	-0.525*	0.264	0.592	0.353	0.991		
Ž	mak.	0.277	0.223	1.319	0.851	2.042		
	nar.	-0.383	0.214	0.682	0.448	1.038	2.935***	0.69
	psi.	-0.525*	0.231	0.591	0.376	0.931		

Legenda: *B* – samostalni doprinos pojedine prediktorske varijable; *SD_E* – standardna pogreška pojedine prediktorske varijable; *Exp(B)* – koeficijent omjera vjerojatnosti; *min.* – minimalna vrijednost prave vrijednosti koeficijenta omjera vjerojatnosti uz stupanj rizika od 5%; *max.* – maksimalna vrijednost prave vrijednosti koeficijenta omjera vjerojatnosti uz stupanj rizika od 5%; *B(C)*, *B(I)* – samostalni doprinos konstante; *SD_{E(C)}*, *SD_{E(I)}* – standardna pogreška konstante; M – muškarci; Ž – žene; mak. – makijavelizam; nar. – narcizam; psi. – psihopatija; * – $p < .05$; ** – $p < .01$; *** – $p < .001$.

Prilog 4. Uputa za sudionike prezentirana na početku istraživanja.

„Poštovani,

ovo istraživanje provodi se za potrebe izrade diplomskog rada pri Odsjeku za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu s ciljem ispitivanja nekih obilježja ličnosti i oblika ponašanja. Molimo Vas da nam svojim sudjelovanjem pomognete prikupiti potrebne podatke.

Istraživanje je u potpunosti anonimno, stoga Vas molimo da pri odgovaranju budete iskreni te opišete sebe i svoje obrasce ponašanja onakvima kakvi oni uistinu jesu. Naglašavamo da u anketi koja slijedi nema točnih i netočnih odgovora. Sudjelovanje je dobrovoljno i u svakom trenutku imate pravo odustati bez ikakvih posljedica.

Anketa se sastoji od četiri dijela, a za cjelokupno ispunjavanje će Vam biti potrebno oko 15 minuta. Prije odgovaranja na svaki dio ankete pažljivo pročitajte prethodnu uputu. Molimo Vas da anketu riješite do kraja, tj. da na dnu svake odgovorene stranice kliknete na „Sljedeća stranica“ sve dok ne dođete do kraja ankete. Na vrhu svake stranice možete pratiti Vaš napredak.

Razina stresa i/ili neugode koju možete doživjeti u ovom istraživanju nije veća od one u vrlo uobičajenim svakodnevnim situacijama. Rezultati istraživanja bit će prezentirani isključivo na grupnoj, a ne na pojedinačnoj razini, stoga Vas još jednom uvjeravamo da je Vaša anonimnost u potpunosti zajamčena.

Ukoliko imate bilo kakvih pitanja u vezi istraživanja ili same ankete te ukoliko Vas zanimaju konačni rezultati istraživanja, slobodno se obratite na e-mail adresu istrazivanje2014psy@gmail.com.

Unaprijed Vam se zahvaljujemo na uloženom vremenu i trudu!“

Prilog 5. Upitnik konzumacije psihoaktivnih tvari i prakticiranja rizičnih seksualnih ponašanja korišten u istraživanju.

Konzumirate li trenutno cigarete?

- ne
- da

Koliko inače konzumirate bilo koju vrstu alkoholnih pića, bez obzira radi li se o vinu, pivu, žestokim pićima i sl.?¹⁴

- nikada nisam konzumirao/la alkoholna pića
- rjeđe od jednom godišnje
- rjeđe od jednom mjesečno, ali najmanje jednom godišnje
- otprilike jednom mjesečno
- dva ili tri puta mjesečno
- jednom ili dva puta tjedno
- tri ili četiri puta tjedno
- gotovo svakodnevno
- jednom dnevno
- više puta dnevno

U situaciji kada pijete, koliko pića obično popijete?¹⁵

- 1-2 pića
- 3-4 pića
- 5-6 pića
- 7-8 pića
- 9-10 pića
- više od 10 pića

Koliko često konzumirate lake droge (*ecstasy*, marihuanu, hašiš i sl.)?¹⁶

- ne konzumiram ih
- rjeđe od jednom godišnje
- najmanje jednom godišnje
- 1-3 puta mjesečno
- više puta tjedno

¹⁴ Zbog praktičnih razloga u okviru ovog istraživanja pojedini odgovori u ovom pitanju su prilikom obrade rezultata spojeni u jednu kategoriju, i to prva tri u kategoriju rijetke konzumacije, iduća tri u kategoriju umjerene konzumacije te posljednja četiri u kategoriju česte konzumacije.

¹⁵ Zbog praktičnih razloga u okviru ovog istraživanja pojedini odgovori u ovom pitanju su prilikom obrade rezultata spojeni u jednu kategoriju, i to drugi i treći te posljednja tri.

¹⁶ Zbog praktičnih razloga u okviru ovog istraživanja posljednja četiri odgovora su prilikom obrade rezultata spojena u jednu kategoriju, čime se dobila dihotomna varijabla (više na stranici 48).

Konzumirate li teške droge (kokain, heroin, LSD, *speed* i sl.)?¹⁷

- ne
- da

Koliko ste u posljednjih godinu dana imali seksualnih partnera (partnera s kojima ste imali vaginalni i/ili analni seksualni odnos)?¹⁸

Jeste li pri posljednjem seksualnom odnosu (vaginalnom i/ili analnom) koristili kondom?

- da
- ne

Jeste li u posljednjih mjesec dana koristili kondom pri svakom seksualnom odnosu (vaginalnom i/ili analnom)?

- da
- ne

Jeste li ikada imali seksualni odnos (vaginalni i/ili analni) s nepoznatom osobom?

- ne
- da

¹⁷ Svi sudionici koji konzumiraju teške droge izjasnili su se da konzumiraju i lake, stoga su pripadajuća dva pitanja prilikom obrade rezultata spojena u jednu kriterijsku varijablu.

¹⁸ Sudionici su se u ovom pitanju trebali izjasniti brojačno te su kategorije „jedan partner“, „dva partnera“ i „od tri partnera naviše“ stvorene prilikom obrade rezultata s obzirom na frekvencije pojedinih odgovora, budući da je oblik distribucije istih poprilično odstupao od normalnog.

Prilog 6. Upitnik mračne trijade ličnosti korišten u istraživanju (Jones i Paulhus, 2012)¹⁹.

Pred Vama se nalazi niz tvrdnji. Molimo Vas da procijenite u kojoj se mjeri slažete s njima koristeći navedenu skalu. Za svaku tvrdnju označite kako razmišljate većinu vremena.

		Uopće se ne slažem	Uglavnom se ne slažem	Niti se slažem, niti se ne slažem	Uglavnom se slažem	U potpunosti se slažem
1.	Nije pametno odavati svoje tajne.	☐	☐	☐	☐	☐
2.	Općenito, ljudi neće naporno raditi ukoliko ne moraju.	☐	☐	☐	☐	☐
3.	Moraš učiniti što god je potrebno kako bi važne ljude pridobio/la na svoju stranu.	☐	☐	☐	☐	☐
4.	Treba izbjegavati direktan konflikt s drugima jer će ti možda biti od koristi u budućnosti.	☐	☐	☐	☐	☐
5.	Pametno je imati na umu informacije koje možeš poslije upotrijebiti protiv nekoga.	☐	☐	☐	☐	☐
6.	Za osvetu treba odabrati pravi trenutak.	☐	☐	☐	☐	☐
7.	Postoje stvari koje trebaš sakrivati od ljudi zato jer ih oni ne trebaju znati.	☐	☐	☐	☐	☐
8.	Treba se potruditi da ti imaš koristi od svojih planova, a ne drugi.	☐	☐	☐	☐	☐
9.	Većina ljudi su naivčine.	☐	☐	☐	☐	☐
10.	Ljudi me vide kao rođenog vođu.	☐	☐	☐	☐	☐
11.	Mrzim biti u centru pažnje.	☐	☐	☐	☐	☐
12.	Brojne grupne aktivnosti znaju biti dosadne bez mene.	☐	☐	☐	☐	☐

¹⁹ Čestice pod rednim brojevima 11., 15., 17., 20. i 25. se obrnuto boduju („Uopće se ne slažem“ – 5 bodova, „Uglavnom se ne slažem“ – 4 boda, „Uglavnom se slažem“ – 2 boda, „U potpunosti se slažem“ – 1 bod).

13.	Znam da sam poseban/na zato jer mi svi to neprestano govore.	☐	☐	☐	☐	☐
14.	Volim kad se upoznam s važnim osobama.	☐	☐	☐	☐	☐
15.	Neugodno mi je kad mi daju komplimente.	☐	☐	☐	☐	☐
16.	Uspoređivali su me sa slavnim osobama.	☐	☐	☐	☐	☐
17.	Prosječna sam osoba.	☐	☐	☐	☐	☐
18.	Inzistiram na dobivanju poštovanja koje zaslužujem.	☐	☐	☐	☐	☐
19.	Volim se osvetiti autoritetima.	☐	☐	☐	☐	☐
20.	Izbjegavam opasne situacije.	☐	☐	☐	☐	☐
21.	Osveta treba biti brza i okrutna.	☐	☐	☐	☐	☐
22.	Ljudi često kažu da se ne znam kontrolirati.	☐	☐	☐	☐	☐
23.	Istina je da mogu biti okrutan/na.	☐	☐	☐	☐	☐
24.	Ljudi koji mi se zamjere uvijek požale.	☐	☐	☐	☐	☐
25.	Nikad nisam imao/la problema sa zakonom.	☐	☐	☐	☐	☐
26.	Volim gubitnike imati na piku.	☐	☐	☐	☐	☐
27.	Reći ću bilo što kako bih dobio/la ono što želim.	☐	☐	☐	☐	☐